

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5133 ПРАКТИКУМ
із курсу «Кримінально-процесуальне право»
для студентів спеціальності *081 «Право»*
всіх форм навчання

Суми
Сумський державний університет
2021

Практикум із курсу «Кримінально-процесуальне право»
України: практикум / укладачі: В. В. Пахомов, О. В. Ільченко. –
Суми : Сумський державний університет, 2021. – с. 126

Кафедра кримінально-правових дисциплін та
судочинства ННП

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТА ВИРІШЕННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ	8
Тема 1. Поняття, суть і завдання кримінального процесу	11
Тема 2. Кримінальний процесуальний закон	16
Тема 3. Засади кримінального процесу	22
Тема 4. Суб'єкти кримінального процесу	27
Тема 5. Докази і доказування у кримінальному процесі	33
Тема 6. Відшкодування шкоди у кримінальному процесі.....	41
Тема 7. Процесуальні строки та процесуальні витрати	46
Тема 8. Заходи забезпечення кримінального провадження	51
Тема 9. Загальні положення досудового розслідування	58
Тема 10. Провадження слідчих (розшукових) дій	63
Тема 11. Повідомлення про підозру	71
Тема 12. Зупинення і закінчення досудового розслідування ...	75
Тема 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	80
Тема 14. Підсудність та підготовче судове провадження	85
Тема 15. Судовий розгляд	89
Тема 16. Провадження з перегляду судових рішень	96
Тема 17. Виконання судових рішень	103
Тема 18. Особливі порядки кримінального провадження	107
Тема 19. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження	114
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ	118
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	123

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

КПП – кримінально-процесуальне право.

КПК – Кримінальний процесуальний кодекс.

КК – Кримінальний кодекс.

КМУ – Кабінет Міністрів України.

НМДГ – неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

ОНП – органи Національної поліції.

СІЗО – слідчий ізолятор.

УВП – установа виконання покарань.

ЄРДР – єдиний реєстр досудових розслідувань.

ВСТУП

Освітній процес закладу вищої освіти серед загальних питань свого забезпечення передбачає обов'язкове врахування специфіки підготовки молодих фахівців для різних галузей державного будівництва та місцевого самоврядування. Особливу роль тут відіграє юриспруденція, адже будь-яка діяльність повинна здійснюватися виключно в межах правового поля, забезпечувати й контролювати яке покликаний сучасний юрист, без активної участі та свідомої позиції якого подальші розбудова правової держави і формування громадянського суспільства просто неможливі.

Заклад вищої освіти юридичного профілю в цьому процесі виконує «посередницьку» роль – забезпечує ринок праці молодими фахівцями з належним рівнем теоретичних знань та практичних навичок. Безумовно, молода особа, яка здобула вищу юридичну освіту, ніколи не залишиться без роботи.

Кримінально-процесуальне право України належить до навчальних дисциплін, засвоєння яких є фундаментом фахової підготовки юриста.

Це зумовлене насамперед необхідністю глибокого вивчення теорії (доктрини) кримінального процесу і норм кримінально-процесуального права, які регулюють діяльність суб'єктів кримінального процесу, спрямовану на охорону прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Зважаючи на це нормативне положення, на кримінальний процес покладається місія бути одним із найголовніших та найдієвіших засобів захисту людини, її життя

і здоров'я, честі та гідності, недоторканності й безпеки, які відповідно до положень ст. 3 Конституції України визнаються найвищою соціальною цінністю, від кримінальних правопорушень. Водночас кримінальний процес може бути також небезпечним засобом порушення прав, свобод та законних інтересів людини, якщо він проводиться недобросовісними, небодрочесними, непрофесійними суб'єктами. Тому корисно не лише знати свої права, а й вміло ними користуватись у випадках необхідності бути залученим до сфери кримінальної процесуальної діяльності.

Тому все більш важливого значення набуває отримання студентами навичок вирішення різноманітних типових і нетипових практичних ситуацій, критичного оцінювання обставин, які можуть виникати в разі здійснення кримінального судочинства, вміння відшукувати і знаходити правильні, адекватні відповіді на практичні питання, а також юридично грамотно оформлювати процесуальні дії та ухвалювати рішення.

Практикум має на меті забезпечити оптимальну організацію практичних знань, зокрема: закріпити, розширити та поглибити знання, одержані студентами на лекційних заняттях і в процесі самостійної роботи з рекомендованими джерелами; активізувати діяльність студентів у результаті колективного обговорення проблемних ситуацій; виробити навички самостійного аналізу норм кримінального процесуального права та теоретичних положень, сформульованих кримінальною процесуальною наукою; виробити навички самостійного вивчення матеріалів кримінального провадження, ухвалення рішень у кримінальних провадженнях та складання процесуальних документів; допомогти студентам оволодіти методологією застосування теоретичних знань та норм кримінального процесуального закону до конкретних практичних життєвих фактів і ситуацій; допомогти сформуванню в студентів науковий світогляд, розуміння важливості завдань, які стоять перед посадовими особами та органами, що ведуть кримінальний процес, і високу

професійну відповідальність під час вирішення завдань кримінального судочинства.

Система навчальної дисципліни «Кримінальне процесуальне право» вміщує в собі дві частини: Загальну та Особливу.

У Загальній частині розглядаються поняття і завдання кримінального провадження, його основні наукові категорії, система стадій, джерела кримінального процесуального права України, засади кримінального провадження, правовий статус суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, доказове право, порядок відшкодування шкоди в кримінальному процесі, положення про процесуальні строки і витрати, заходи забезпечення кримінального провадження.

Особлива частина присвячена докладному вивченню процесуальної діяльності, що відбувається на кожній стадії кримінального провадження, особливих порядків кримінального провадження, а також міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

У практикумі містяться задачі проблемного характеру, вирішення яких сприятиме засвоєнню окремих наукових категорій, запропоновані тестові завдання до кожної з тем курсу, які дозволяють студентові самостійно, об'єктивно оцінити власні знання.

Практикум підготовлений з урахуванням положень Конституції України, чинного Кримінального процесуального кодексу України, інших законів і підзаконних нормативних актів, теорії кримінального процесу, а також із використанням позитивного досвіду видання аналогічних праць.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ТА ВИКОНАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Розв'язування задач (казусів) є окремою формою вивчення кримінально-процесуального права, що спрямоване переважно на оволодіння навичками щодо практики застосування норм цієї галузі права. Така практика є невід'ємною частиною предмета кримінально-процесуального права як навчальної дисципліни в закладі вищої освіти.

Отже, основними цілями розв'язування задач з кримінально-процесуального права є:

- 1) набуття та закріплення навичок самостійної роботи з нормативним матеріалом кримінально-процесуального характеру переважно в правозастосовній (практичній) площині;
- 2) вироблення вміння давати власну правову оцінку конкретних життєвих ситуацій (фактичних обставин);
- 3) досягнення належного рівня обґрунтування власної правової оцінки фактичних обставин.

Будь-яка задача з кримінально-процесуального права передбачає: а) умови задачі; б) основне питання задачі.

Умовами задачі є інформація про поєднання певних фактичних обставин (юридичних фактів); іноді в умови задачі вводять оцінки та доводи конкретних суб'єктів кримінально-процесуальних правовідносин, які також повинні бути «предметом дослідження» під час розв'язування задачі.

Перш ніж розпочати розв'язування задачі, необхідно уважно її прочитати, звернувши особливу увагу на юридичну термінологію, усвідомивши всі обставини, викладені в умові. Розв'язувати задачу потрібно відповідно до точно зазначених обставин. Довільна зміна умов або допущення того, що не зазначено в тексті, не дозволяється. Під час проведення занять можна обговорити також інші варіанти задачі. Якщо в процесі з'ясування її змісту виникають сумніви щодо певної обставини справи, то необхідно зважаючи на загальне правило: «будь-які сумніви тлумачаться на користь підозрюваного або обвинуваченого».

Остаточний розв'язок задачі – це логічно пов'язана низка аргументованих суджень, доказів і висновків, що ґрунтуються на законі, а іноді й на іншому нормативному акті. У будь-якому разі відповідач повинен робити чітке посилання на відповідний пункт, частину, статтю відповідного нормативно-правового документа, в якому міститься відповідь на розв'язану задачу. Водночас необхідно враховувати, що останніми роками до кримінально-процесуального законодавства було внесено низку істотних змін і доповнень. Отже, використовуючи закони і підзаконні нормативні акти, потрібно зважати на зазначені обставини.

Незалежно від того, чи сформульовано в задачі конкретне питання або завдання (кілька питань чи завдань), її розв'язування в найбільш загальній формі передбачає:

- 1) встановлення кримінально-процесуального змісту наведених в умовах задачі фактичних обставин;
- 2) формулювання власної правової оцінки у відповідній формі (кількох формах);
- 3) обґрунтування здійсненої правової оцінки;
- 4) конкретну відповідь на поставлені в задачі питання чи завдання;

Коли запитання вичерпані, задача розв'язана, викладач підбиває підсумки диспуту, аналізує його хід, а також вирішує питання, з яких не досягнуто єдності думки. Він також оцінює відповіді кожного студента, відзначає найбільш аргументовані та юридично грамотні, звертає увагу на додержання кримінально-процесуальної термінології, неточні юридичні формулювання.

Тестові завдання призначені для контрольної перевірки знань студентів із курсу «Кримінально-процесуальне право». Кожне питання супроводжується чотирма альтернативними варіантами відповідей, позначеними цифрами 1, 2, 3, 4, з яких лише одна є правильною.

Правильними вважаються приймаються ті відповіді, що відповідають формулюванням чинного Кримінально-

процесуального кодексу та інших нормативних актів кримінально-процесуального права.

Оснoву будь-якого юридичного знання становить знання нормативних положень. Тому відповідна побудова тестів повинна стимулювати звернення до першоджерел, якими є текст кримінально-процесуального закону, інших актів законодавства, що регулюють суспільні відносини в галузі кримінально-процесуального права як в Україні, так і в інших державах.

Практикум складено з урахуванням положень таких видань:

1. Практикум з кримінального процесуального права. Загальна частина : методичні вказівки для студентів спеціальності 081 «Право» (освітня програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» /уклад.: Н.М. Сенченко. – Чернігів : ЧНТ, 2018. – 74 с.

2. Кримінальний процес (загальна та особлива частини) : навчально-метод. матеріали для курсантів 2-го та 3-го курсів ННПФПСКМ та ННПФЕКП за спеціальностями «Правознавство» та «Правоохоронна діяльність» / Л. Д. Удалова, та ін., Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2015. – 97 с.

3. Сербін М. М. Практикум з кримінального процесу : навч. посібник / М. М. Сербін, О. А. Солдатенко. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 84 с.

4. Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни «Кримінальний процес» / укладачі: О. В. Ільченко, П. М. Маланчук. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 142 с.

Тема 1. Поняття, суть і завдання кримінального процесу

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Поняття, суть та форми кримінального процесу.
2. Охарактеризуйте кримінальний процес як специфічний вид діяльності.
3. Охарактеризуйте кримінальний процес як галузь права.
4. Охарактеризуйте кримінальний процес як галузь науки.
5. Охарактеризуйте кримінальний процес як навчальну дисципліну.
6. Визначте взаємозв'язок кримінального процесу з іншими галузями права, науками та навчальними дисциплінами.
7. Визначте та охарактеризуйте завдання кримінального провадження.
8. Охарактеризуйте поняття швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування і судового розгляду.
9. Визначте систему стадій кримінального процесу.
10. Характеристика кримінально-процесуальної форми.
11. Назвіть та охарактеризуйте функції кримінального процесу.
12. Кримінально-процесуальні правовідносини.
13. Система кримінально-процесуальних гарантій.
14. Характеристика кримінально-процесуальних документів.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Петренку було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 309 КК України. За результатами судового розгляду справи Петренко був засуджений до позбавлення волі строком на три роки. Петренко подав апеляційну скаргу на вирок. Проте, апеляційна скарга була повернута на підставі п. 4 ч. 3 ст. 399 КПК України.

Зазначте, які стадії кримінального процесу пройшло кримінальне провадження?

2. У залі судового засідання було розпочато розгляд кримінального провадження щодо обвинувачення Доценка, Муліна і Назаренка за ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство) і ч. 1 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження). У результаті досудового розслідування було встановлено, що вони грубо порушували громадський порядок і завдали потерпілому тяжкого тілесного ушкодження. Захисник Доценка (адвокат юридичної консультації), зважаючи на те, що тілесне ушкодження міг спричинити лише один з обвинувачених, усю захисну промову присвятив обґрунтуванню вини Муліна.

За результатами судового розгляду кримінального провадження Доценка і Мулін були визнані винними у вчиненні кримінального правопорушення, а Назаренко – виправданий. Потерпілий звернувся до юридичної консультації, де адвокат за його дорученням склав апеляційну скаргу на вирок суду, в якій обґрунтовував, що вина обвинуваченого Назаренка доведена наявними матеріалами кримінального провадження.

Оцініть дії адвокатів із точки зору сутності кримінальних процесуальних функцій.

3. До чергової частини Національної поліції звернувся Свіщов із заявою про вчинене щодо нього кримінального правопорушення. Приймаючи заяву, черговий поліції пояснив Свіщову, що дії з перевірки та вирішення його заяви будуть виконуватися лише після внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, оскільки саме тоді виникають кримінально-процесуальні правовідносини, що надають працівникам поліції відповідні повноваження.

Чи є правильним пояснення чергового органу Національної поліції?

Коли виникають та припиняються кримінально-процесуальні правовідносини?

4. Під час досудового розслідування за підозрою Федоренка у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 152 КК України (зґвалтування

неповнолітньої), виникла необхідність провести освідування підозрюваного відповідно до вимог ст. 241 КПК України. Оскільки слідчий мав намір самостійно провести освідування підозрюваного, він запросив понятого й оглянув підозрюваного Федоренка. Про результати проведеного освідування слідчий склав акт, який підписав підозрюваний Федоренко й сам слідчий.

Ознайомившись із положеннями ст. 241 КПК України, з'ясуйте, чи не були допущені слідчим порушення кримінальної процесуальної форми.

Якщо так то які саме?

5. Слідчий викликав як свідка Федорова і під час допиту поставив йому низку запитань, що стосуються змісту листів, отриманих ним від підозрюваного. Федоров на ці запитання відповідати відмовився, посилаючись на положення Конституції України щодо гарантій таємниці спілкування.

Чи є правильними дії Федорова?

Про які процесуальні гарантії йдеться в цьому випадку та чи були вони порушені?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Як співвідносяться поняття «кримінальний процес», «кримінальне судочинство» та «кримінальне провадження»:

- а) ці поняття рівнозначні;
- б) поняття «кримінальний процес» ширше за змістом;
- в) поняття «кримінальне судочинство» ширше за змістом;
- г) поняття «кримінальне провадження» ширше за змістом?

2. Яке з наведених положень є одним із завдань кримінального провадження?

- а) зміцнення законності та правопорядку
- б) викриття осіб, які вчинили злочини
- в) боротьба зі злочинністю
- г) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень?

3. Що є специфічним для кожної зі стадій кримінального процесу:

- а) правова основа;
- б) коло суб'єктів;
- в) принципи побудови та провадження;
- г) метод правового регулювання?

4. Який із наведених етапів кримінально-процесуальної діяльності не є стадією кримінального процесу:

- а) підготовче провадження;
- б) ухвалення та проголошення вироку;
- в) виконання судових рішень;
- г) провадження за нововиявленими обставинами?

5. Як співвідносяться поняття «досудове розслідування» і «досудове слідство»:

- а) ці поняття рівнозначні;
- б) поняття «досудове розслідування» ширше за змістом;
- в) поняття «досудове слідство» ширше за змістом;
- г) ці поняття не можуть бути співвіднесені, оскільки стосуються різних етапів кримінально-процесуальної діяльності?

6. Змістом якої функції кримінального процесу є ухвалення рішення по суті кримінального провадження:

- а) обвинувачення;
- б) захисту;
- в) правосуддя;
- г) судового контролю?

7. Що є особливістю кримінально-процесуальних відносин:

- а) вони виникають, розвиваються та припиняються за волевиявленням потерпілого;
- б) змістом цих правовідносин є норми кримінально-процесуального права;
- в) одним із суб'єктів цих правовідносин завжди є представник держави, наділений владними повноваженнями;
- г) вони виникають відразу після вчинення кримінального правопорушення?

8. Що означає уніфікація кримінально-процесуальної форми:

- а) відповідність кримінально-процесуальної діяльності вимогам закону;
- б) здійснення кримінального провадження в кожному випадку виявлення ознак кримінального правопорушення;
- в) урегульованість порядку кримінального провадження в нормах кримінального процесуального закону;
- г) єдність порядку здійснення кримінально-процесуальної діяльності для всіх кримінальних проваджень?

9. Як правильно визначити поняття кримінально-процесуальних гарантій:

- а) передбачені кримінальним процесуальним законом засоби забезпечення ефективного здійснення кримінального провадження, виконання його завдань;
- б) передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України заходи, що застосовують до суб'єктів кримінального провадження, які не виконують своїх процесуальних обов'язків;
- в) установлені кримінальним процесуальним законом засоби забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочинцем;

- г) установлені кримінальним процесуальним законом обов'язки державних органів і посадових осіб щодо здійснення кримінального провадження?

10. Хід і результати проведення процесуальної дії фіксують в:

- а) акті;
- б) протоколі;
- в) постанові;
- г) ухвалі.

Теми рефератів та доповідей:

1. Історичні типи (форми) кримінального процесу.
2. Історія становлення та розвитку вітчизняного кримінального процесу.
3. Моральні засади кримінального провадження.
4. Сучасні напрями вдосконалення кримінальної процесуальної форми.

Тема 2. Кримінальний процесуальний закон

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Дайте визначення кримінального процесуального права.
2. Назвіть джерела кримінального процесуального права України.
3. Що таке кримінальна процесуальна норма?
4. Яка структура кримінальної процесуальної норми?
5. Які є види кримінальних процесуальних норм?
6. Назвіть структуру Кримінального процесуального кодексу України.
7. Які ви знаєте правила дії кримінального процесуального закону?
8. У чому полягає значення міжнародних нормативно-правових актів для кримінального процесу України?

9. Чи можливе застосування кримінального процесуального закону за аналогією?

Розв'яжіть практичні задачі:

1. У кримінальному провадженні щодо обвинувачення Петрухіна у завданні умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень учню 7-го класу на судове засідання прийшли класний керівник і п'ять учнів, щоб бути присутніми під час слухання справи, а пізніше обговорити процес у класі. Головуючий у судовому засіданні запропонував учням залишити зал судового засідання, зазначивши, що закон не дозволяє неповнолітнім бути присутніми на судовому засіданні. Класний керівник заперечила головуючому, заявивши, що згідно із законом будь-яке судове засідання є відкритим і кожний громадянин незалежно від віку може бути присутнім під час розгляду кримінального провадження. Крім того, інформацію про вчинений злочин розміщено в мережі Internet та місцевих ЗМІ. Тому було б доцільно, щоб учні дізналися про обставини вчиненого злочину безпосередньо в залі суду.

Вирішіть спір відповідно до вимог кримінального процесуального закону.

Чи може бути така ситуація, що опублікований закон вводить в дію лише частково (певні норми діють з іншого часу)? Якщо така ситуація можлива, наведіть приклад.

2. Перебуваючи на курорті в Болгарії, Савчук через ревності посварився з дружиною. Після посадки на літак в аеропорту Софії Савчук почав вимагати від дружини пояснень з приводу її відсутності в готелі в день від'їзду. Під час польоту, після того як дружина відмовилася відповідати, Савчук вдарив її ножом в обличчя. Літак здійснив посадку в Києві. Родина Савчуків проживає у Варшаві.

За правилами кримінального процесуального закону якої держави необхідно розслідувати це кримінальне правопорушення?

3. Громадянин Польщі Логовський, який тимчасово проживає в Україні, перебуваючи в службовому відрядженні в Литві, став свідком вчинення тяжкого злочину. Через деякий час з правоохоронної установи Литви надійшло доручення правоохоронним органам України з проханням допитати Логовського як свідка.

Правилами кримінального процесуального закону якої держави необхідно керуватися під час виконання цього доручення?

Яким кримінальним процесуальним законом повинен би керуватися слідчий з Литви, який прибув би до України для допиту Логвиненка як свідка?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Яке з визначених понять кримінального процесуального закону є правильним:

- а) це сукупність кримінально-процесуальних правовідносин та кримінальної процесуальної діяльності;*
- б) це система норм, що регламентують діяльність суб'єктів кримінального процесу;*
- в) це встановлена державою норма поведінки суб'єктів та учасників кримінального судочинства;*
- г) це сукупність процесуальних норм, що регулюють кримінально-процесуальну діяльність і спрямовані на забезпечення виконання завдань кримінального судочинства?*

2. Що регламентує кримінальний процесуальний закон:

- а) порядок досудового та судового розслідування;*
- б) діяльність правоохоронних органів щодо притягнення особи до кримінальної відповідальності;*
- в) порядок, правила, процедуру притягнення до кримінальної відповідальності, форми державної*

діяльності з розслідування кримінальних правопорушень і здійснення правосуддя;

- г) діяльність органів досудового розслідування щодо реалізації завдань кримінального процесу?

3. Чи є рішення Європейського суду з прав людини джерелом кримінального процесуального права:

- а) так;
- б) ні, НЕ є;
- в) рішення Європейського суду з прав людини можуть бути лише джерелом кримінальної процесуальної норми, покладеної судовим органом країни в основу рішення в кримінальному провадженні;
- г) так, але з обов'язковим додержанням процедури, передбаченої вітчизняним законодавством?

4. Кримінальне процесуальне право в Україні є:

- а) звичаєвим;
- б) прецедентним;
- в) кодифікованим;
- г) статутним.

5. Які з нижченаведених є видами кримінальних процесуальних норм:

- а) лише уповноважувальні;
- б) лише зобов'язувальні;
- в) лише заборонні;
- г) усі вищенаведені варіанти відповідей правильні?

6. Кримінальне процесуальне законодавство якої країни застосовуватиметься, якщо кримінальне правопорушення буде вчинене на території дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном:

- а) Кримінальний процесуальний кодекс України, а також КПК держави, на території якої вчинено кримінальне правопорушення;
- б) Кримінальний процесуальний кодекс України;
- в) Кримінальний процесуальний кодекс держави, на території якої розміщене дипломатичне представництво чи консульська установа України;
- г) Кримінальний процесуальний кодекс України, КПК держави за місцезнаходженням дипломатичного представництва чи консульської установи України, а також міжнародне законодавство?

7. Чи може застосовуватися на території України кримінально-процесуальне законодавство іноземних держав:

- а) ні, лише КПК України;
- б) так, якщо процесуальні дії виконуються представниками правоохоронних органів іноземних держав;
- в) так, якщо на це є згода Президента України або Уряду країни;
- г) так, під час виконання на території України за проханням компетентного органу іноземної держави окремих процесуальних дій, якщо це передбачене міжнародним договором, ратифікованим Верховною Радою України, а за відсутності такого договору – за умови, що зазначене прохання компетентного органу іноземної держави не суперечить законодавству України?

8. З якого моменту вважаються чинними положення кримінального процесуального кодексу під час провадження кримінальних процесуальних дій:

- а) із моменту початку виконання такої дії;

- б) після закінчення провадження процесуальної дії;
- в) із моменту використання органом досудового розслідування результатів такої дії в матеріалах кримінального провадження;
- г) із моменту використання судовим органом результатів такої дії в матеріалах кримінального провадження та покладенням їх в основу судового рішення?

9. З якого моменту визначається чинність положень кримінального процесуального кодексу щодо допустимості доказів:

- а) із моменту їх отримання;
- б) із моменту їх використання;
- в) із моменту визнання відповідним рішенням фактичних даних як доказів;
- г) із моменту винесення відповідної постанови (ухвали) про допустимість доказів?

10. Щодо якої категорії осіб визначені особливості кримінального провадження:

- а) народних депутатів України;
- б) Президента України та народних депутатів України;
- в) членів Уряду України;
- г) працівників правоохоронних органів?

Теми рефератів та доповідей:

1. Реформування кримінального процесуального законодавства в період розбудови правової держави.

2. Правозастосовне тлумачення норм кримінального процесуального права.

3. Оцінні поняття в кримінальному процесуальному праві України.

4. Судовий прецедент як джерело кримінального процесуального права в країнах англосаксонської правової сім'ї.

Тема 3. Засади кримінального процесу

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Охарактеризуйте поняття, значення і класифікацію засад кримінального провадження.

2. Визначте та дайте правову характеристику конституційних засад кримінального провадження.

3. Охарактеризуйте спеціальні засади кримінального провадження.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо обвинувачення Кравченка в розбійному нападі захисник обвинуваченого заявив суду, що Кравченко – латиш за національністю, погано володіє українською мовою. Однак на стадії досудового розслідування слідчий не призначив йому перекладача, мотивуючи це тим, що сам Кравченко не заявляв клопотання з цього приводу. Захисник просив суд призначити його підзахисному перекладача.

На судове засідання був викликаний перекладач, і судове провадження відбувалося за його участі. За результатами розгляду суд виніс щодо Кравченка обвинувальний вирок.

Чи були допущені порушення засад (принципів) кримінального провадження?

2. Анікіна 21 травня 2021 року з'явилася за викликом слідчого на допит як свідок крадіжки мобільного телефону «НОКІА», яку скоїв Салманов, коли вони разом 18 травня 2021 року перебували в супермаркеті «Сам».

Переконавшись в особі Анікіної, слідчий запропонував їй розповісти про обставини вчиненого злочину. Анікіна відмовилася свідчити проти Салманова, мотивувавши це тим, що вони кохають один одного. Тоді слідчий попередив Анікіну

про кримінальну відповідальність, за відмову від давання показань та за давання завідомо неправдивих показань і висловив своє переконання щодо співучасті Анікіної в крадіжці мобільного телефону з магазину разом із Салмановим.

Анікіна погодилася давати показання та зізналась у вчиненні злочину із Салмановим. Після проведення необхідних слідчих (розшукових) дій слідчий за погодженням із прокурором повідомив Анікіну про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України.

Чи відповідають дії слідчого засадам (принципам) кримінального провадження?

3. У клопотанні про застосування запобіжного заходу слідчий зробив такий запис: «Вчинення підозрюваним Ковальовим кримінального правопорушення підтверджується зібраними в кримінальному провадженні доказами, незважаючи на заперечення самого підозрюваного. Показання свідка Ковальової необхідно визнати недостовірними, оскільки вона є дружиною підозрюваного й зацікавлена у вирішенні кримінального провадження на його користь. Будь-яких інших доказів своєї невинуватості підозрюваний Ковальов не надав». Чи відповідає зроблений слідчим запис засадам кримінального провадження?

4. Віце президент комерційного банку «Альянс» Гольдман був викликаний до суду як потерпілий у кримінальному провадженні щодо вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України. У процесі судового слідства Гольдман звернувся з клопотанням про те, щоб кримінальне провадження здійснювали у закритому судовому засіданні. Клопотання він обґрунтував тим, що не бажає розголошення обставин події, бо це може призвести до негативних наслідків для діяльності банку. Водночас він посилався на ст. 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність».

Суддя задовольнив клопотання і виніс ухвалу: «Зважаючи на те, що розголошення даних судового розгляду може мати негативні наслідки для діяльності комерційного

банку, розгляд кримінального провадження здійснити в закритому судовому засіданні».

Чи відповідає рішення суду засадам (принципам) кримінального провадження?

5. Сімнадцятирічний Федюк і двадцятирічний Руденко вчинили крадіжку продуктів зі складу на суму 18 000 грн. Їм було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України. Під час повідомлення про підозру Федюку був присутній захисник. Коли Руденко довідався про участь захисника, він порушив клопотання про те, щоб йому також негайно дозволити запросити адвоката. У клопотанні Руденко зазначив, що в нашій країні всі рівні перед законом і судом. Слідчий поставив його в неоднакове становище з Федюком, і цим допустив порушення закону.

Чи обґрунтовані вимоги підозрюваного Руденка? У чому полягає принцип рівності перед законом і судом? Чи порушив слідчий право на захист Руденка?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Яка з перелічених засад кримінального процесу не належить до загальноправових:

- а) рівність громадян перед законом і судом;
- б) законність;
- в) верховенство права;
- г) безпосередність дослідження показань, речей і документів?

2. Як співвідносяться поняття «право на захист» і «право мати захисника»:

- а) ці поняття є однаковими за змістом;
- б) ці поняття не пов'язані між собою;
- в) поняття «право на захист» є більш широким за змістом;
- г) поняття «право мати захисника» є більш широким за змістом?

3. Яке з перелічених положень не входить до системи засад кримінального провадження:

- а) забезпечення права на свободу та особисту недоторканність;
- б) вільна оцінка доказів;
- в) житла чи іншого володіння особи;
- г) таємниця спілкування?

4. Відповідно до засади недоторканості житла чи іншого володіння особи, проникнення до них, проведення в них огляду чи обшуку дозволяється за вмотивованим:

- а) рішенням слідчого;
- б) рішенням слідчого, погодженого з прокурором;
- в) рішенням прокурора;
- г) рішенням суду.

5. Чи закріплено в кримінальному процесуальному законодавстві поняття засад кримінального процесу:

- а) ні, не закріплено, це поняття сформульовано наукою кримінального процесу;
- б) так, закріплено у Конституції України;
- в) так, закріплено в КПК;
- г) закріплено в Законі України «Про судоустрій і статус суддів»?

6. Хто ухвалює рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні:

- а) прокурор за погодженням із суддею;
- б) слідчий суддя, суд;
- в) слідчий за погодженням із прокурором;
- г) обвинувачений?

7. Принцип верховенства права в кримінальному провадженні застосовується з урахуванням практики:

- а) Міжнародного суду ООН;
- б) Європейського суду справедливості;
- в) Європейського суду з прав людини;
- г) Гаагського трибуналу.

8. *Яке з наведених положень розкриває зміст засади презумпції невинуватості:*

- а) усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи;
- б) підозра, обвинувачення можуть ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом;
- в) обвинувачений має право відмовитися давати показання і відповідати на запитання;
- г) поводження з невинуватою особою повинен відповідати поводженню з винуватою?

9. *Чи діє засада гласності в досудовому провадженні:*

- а) так, діє без обмежень;
- б) ні, засада гласності діє лише на судових стадіях кримінального процесу;
- в) так, але дія засади обмежена правилом про недопустимість розголошення даних досудового розслідування;
- г) так, діє, але лише в частині ознайомлення з процесуальними рішеннями та отримання їх копій?

10. *Згідно із засадою диспозитивності кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі:*

- а) рішення слідчого;
- б) постанови прокурора;
- в) ухвали суду;
- г) заяви потерпілого.

Теми рефератів та доповідей:

1. Презумпція невинуватості в кримінальному процесі України та практиці Європейського суду з прав людини.

2. Теоретичне розуміння змагальності в кримінальному процесі.

3. Розумність строків у кримінальному процесі України та практиці Європейського суду з прав людини.

Тема 4. Суб'єкти кримінального процесу

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте та охарактеризуйте поняття і класифікацію суб'єктів кримінального процесу.
2. Суд, слідчий суддя, присяжний як суб'єкти кримінально-процесуальної діяльності. Дати кримінально-процесуальну характеристику.
3. Охарактеризуйте сторону обвинувачення в кримінальному процесі.
4. Охарактеризуйте сторону захисту в кримінальному процесі.
5. Потерпілий та його представник у кримінальному процесі. Їх процесуальний статус.
6. Дайте кримінально-процесуальну характеристику інших учасників кримінального провадження.
7. Відводи суб'єктів кримінального провадження. Дайте кримінально-процесуальну характеристику.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Прокурор, здійснюючи повноваження прокурора в кримінальному провадженні щодо розслідування злочину, передбаченому ч. 2 ст. 186 КК України, дав слідчому письмові вказівки: а) допитати як свідків Савенко і Коропова; б) провести слідчий експеримент за участі потерпілого Глущенко і підозрюваного Шарапова; в) провести обшук квартири брата підозрюваного, де можуть бути приховані речі потерпілого; г) відсторонити від посади підозрюваного Шарапова.

Однак після допиту свідків і слідчого експерименту слідчий дійшов висновку, що підстав для проведення обшуку та відсторонення Шарапова від посади немає, тому вказівки прокурора в цій частині не виконав, про що повідомив останнього.

Чи відповідають дії слідчого вимогам закону? У чому полягає процесуальна самостійність слідчого? Який порядок оскарження рішень прокурора?

2. У кримінальному провадженні щодо вчинення Макаровим розбійного нападу на судове засідання з'явилися прокурор і призначений судом захисник. Під час відкриття судового засідання Макаров заявив, що захисник йому не потрібний і що він буде захищатися самостійно. У зв'язку з цим обвинувачений звернувся до суду з клопотанням про звільнення захисника від участі в кримінальному провадженні. Прокурор у своїй заяві зазначив, що Макаров обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину і тому участь захисника обов'язкова.

Як повинен вчинити суд?

Той самий випадок, але обвинувачений – неповнолітній.

Той самий випадок, але обвинувачений заявив клопотання про те, що він бажає, щоб його захищав не призначений захисник, а його двоохридний брат Коваленко, який хоч і не має свідоцтва на право заняття адвокатською діяльністю, але два роки тому закінчив Сумський державний університет і працює в юридичній фірмі «Глобус» помічником адвоката.

3. Ковальову було повідомлено про підозру у вчиненні крадіжки пальта в Єлізарова. Під час розслідування встановлено, що Ковальов продав украдене пальто Ремарчуку, який купив його, не знаючи, що воно крадене. Пальто було відібране в Ремарчука і повернуто Єлізарову. До початку судового розгляду кримінального провадження щодо Ковальова в суд з'явився Ремарчук і подав цивільний позов про стягнення на його користь із Ковальова суми, що дорівнює вартості пальта.

Чи може бути Ремарчук допущений як цивільний позивач у цьому кримінальному провадженні?

4. Інструктор автошколи Клінкін, перебуваючи в нетверезому стані, керував автомашиною, що належала начальникові цієї школи, разом із яким вони поверталися з полювання. Порушивши правила безпеки дорожнього руху, він

збив Демченка і Савчука. Від одержаних травм Демченко помер, залишивши на утриманні працездатної, але не працюючої дружини, двох малолітніх дітей. Витрати на похорони взяв на себе брат загиблого. Савчук унаслідок наїзду одержав тяжкі тілесні ушкодження і перебував на лікуванні 43 дні. Після закінчення лікування його було визнано інвалідом II групи. Безпосередній власник автомашини зазнав легких тілесних ушкоджень. У зв'язку із вчиненням кримінального правопорушення було розпочато розслідування.

Хто, до кого і на яких підставах може заявити цивільний позов у цьому кримінальному провадженні?

5. Під час досудового розслідування крадіжки з гуртожитку речей потерпілого Ревенка слідчий дійшов висновку, що зібрано досить доказів, які свідчать про вчинення крадіжки одним із п'яти мешканців кімнати, в якій проживав Ревенко. На цій підставі слідчий вручив повідомлення про підозру усім мешканцям кімнати.

Чи відповідають вимогам закону дії слідчого?

6. Під час досудового розслідування вбивства Бунчука до слідчого надійшли одночасно заяви батька і брата загиблого про залучення їх до провадження як потерпілих.

Як повинен діяти слідчий?

Той самий випадок, але заява батька вбитого надійшла до слідчого після того, як брат убитого був визнаний потерпілим постановою слідчого.

Той самий випадок, але слідчий визнав потерпілим і батька, і брата загиблого без їх заяв. До того ж батько заявив, що не бажає брати участі в кримінальному провадженні як потерпілий.

7. Кондратенко був засуджений за вчинення групового злочину. Один із його співучасників з метою ухилення від слідства і суду з постійного місця проживання втік. Через 10 місяців його затримали та обрали запобіжний захід тримання під вартою. Виникла необхідність допитати Кондратенка щодо цього кримінального провадження.

У статусі якого учасника кримінального провадження Кондратенко буде допитаний?

8. Підозрюваний у вчиненні злісного хуліганства Мельник, дізнавшись про те, що слідчий має намір провести одночасний допит між ним і свідком Жаровою, подав слідчому письмове клопотання про відвід свідка. Своє клопотання він мотивував тим, що Жарова зводить із ним рахунки, бо раніше вони жили разом, проте часто сварилися й розірвали стосунки через те, що він пішов до іншої жінки, а тому Жарова не може давати правдивих показань у кримінальному провадженні.

Чи підлягає задоволенню заявлений відвід?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Який суд діє як суд касаційної інстанції:

- а) Конституційний Суд України;
- б) Касаційний кримінальний суд Верховного Суду;
- в) Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ;
- г) Вищий спеціалізований суд України з розгляду кримінальних справ?

2. На який термін обирають слідчого суддю:

- а) не більше ніж два роки;
- б) не більше ніж три роки;
- в) не більше ніж чотири роки;
- г) не більше ніж п'ять років?

3. Кондратенка та Мінченка обвинувачують у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді довічного позбавлення волі. Мінченко заявив клопотання про розгляд їх справи судом присяжних, а Кондратенко заперечує проти такого розгляду. Який склад суду буде здійснювати судовий розгляд в цьому випадку?

- а) судом присяжних стосовно всіх обвинувачених, оскільки один із них заявив клопотання про такий розгляд;
- б) судом присяжних стосовно одного обвинуваченого та судом у складі трьох професійних суддів стосовно іншого обвинуваченого;
- в) судом у складі трьох професійних суддів стосовно всіх обвинувачених, оскільки хоча б один із них заявив клопотання про відмову від розгляду судом присяжних;
- г) судом присяжних в усіх випадках, коли санкція статті передбачає довічне позбавлення волі?

4. У структурі яких з перелічених органів є слідчі підрозділи:

- а) митних органів;
- б) органів безпеки;
- в) органів Державної прикордонної служби;
- г) органів Державної виконавчої служби?

5. Під час досудового розслідування слідчим було прийнято рішення про заміну законного представника неповнолітнього підозрюваного (його батька), адже інтереси законного представника, на думку слідчого, суперечать інтересам підозрюваного. Проте в підозрюваного більше немає родичів, які б могли бути його законними представниками в кримінальному провадженні. Чи може слідчий прийняти рішення про заміну законного представника:

- а) так, законним представником буде призначено представника органу опіки та піклування;
- б) ні, слідчий може замінити лише законного представника потерпілого;
- в) ні, рішення про заміну законного представника може прийняти лише слідчий суддя або суд;

- г) так, проте лише в разі згоди підозрюваного на заміну законного представника?

6. На якому етапі судового провадження може бути заявлений відвід судді:

- а) до останнього слова обвинуваченого;
- б) до початку судового розгляду;
- в) до початку судових дебатів;
- г) до виходу суду в нарадчу кімнату?

7. Хто набуває статусу потерпілого в справах про злочини, внаслідок яких сталася смерть потерпілого:

- а) у такому разі статус потерпілого не надається жодній з осіб;
- б) його близькі родичі чи члени сім'ї, коло яких визначене законом;
- в) у такому випадку його близькі родичі визнаються представниками потерпілого;
- г) особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні?

8. З якого моменту особа набуває статусу підозрюваної:

- а) з моменту винесення постанови про обрання щодо неї запобіжного заходу;
- б) з моменту роз'яснення їй, у чому її підозрюють;
- в) з моменту складення повідомлення про підозру або складання протоколу її затримання;
- г) з моменту винесення постанови про визнання особи підозрюваною?

9. Хто може бути притягнутий як цивільний відповідач у кримінальному провадженні:

- а) підозрюваний;

- б) обвинувачений;
- в) батьки обвинуваченого, який не досяг 15-річного віку;
- г) фізична або юридична особа, яка згідно із законом несе цивільну відповідальність?

10. Чи підлягає свідок відповідальності за відмову від давання показань та за давання завідомо неправдивих показань:

- а) так, підлягає кримінальній відповідальності;
- б) так, підлягає адміністративній відповідальності;
- в) так, накладається грошове стягнення до 20 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- г) ні, не підлягає?

Теми рефератів та доповідей:

1. Суд присяжних в Україні.
2. Забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.
3. Забезпечення прав і законних інтересів підозрюваного (обвинуваченого) у кримінальному процесі.
4. Роль органів досудового розслідування в реалізації кримінальних процесуальних функцій.

Тема 5. Докази і доказування в кримінальному процесі

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте та охарактеризуйте поняття, сутність і значення кримінально-процесуального доказування.
2. Охарактеризуйте предмет і суб'єкти кримінально-процесуального доказування.
3. Характеристика процесу доказування в кримінальному судочинстві.
4. Охарактеризуйте докази в кримінальному процесі, їх ознаки та класифікацію.
5. Визначте процесуальні джерела доказів та їх види.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Під час досудового розслідування злочину щодо порушення правил безпеки дорожнього руху слідчий зібрав такі докази:

1) допитаний як свідок лікар швидкої допомоги Петренко пояснив, що коли він надавав допомогу потерпілому Таранчуку на місці події, останній був ще живий і повідомив, що його збив автомобіль «BMW» чорного кольору;

2) свідок Голунюк пояснив, що зі слів співробітника Ветрова йому відомо, що сусід останнього по гаражу Андріяш ремонтував розбиту фару та рихтував ліве крило на своєму автомобілі «BMW» чорного кольору і при цьому розповідав Ветрову, що скоїв наїзд на пішохода;

3) на допиті свідок Ветров підтвердив показання Голунюка;

4) підозрюваний Андріяш на допиті заперечував свою причетність до наїзду на Таранчука і заявив, що того самого дня взагалі не виїжджав із гаража і Ветрову ні про яку аварію не розповідав;

5) під час огляду автомашини Андріяша встановлено: «BMW» чорного кольору має сліди від рихтування на лівому крилі, відсутнє скло на лівій фарі, на внутрішньому боці бампера наявні плями речовини темно-бурого кольору, подібні до крові;

6) згідно з висновком судово-медичної експертизи плями темно-бурого кольору – це кров людини I групи, як і кров потерпілого;

7) свідок Бунін пояснив, що він бачив, як автомобіль «BMW» чорного кольору на великій швидкості наїхав на пішохода і зник;

8) на місці події вилучені осколки скла, за своїм зовнішнім виглядом подібні до скла від автомобільної фари;

9) згідно з висновком криміналістичної експертизи ці осколки є частиною скла від фари автомобіля типу «BMW»;

10) вивченням особи Андріяша встановлено, що він на роботі та в побуті характеризується позитивно. Двічі притягувався до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

Класифікуйте зібрані докази та зазначте їх процесуальні джерела.

2. Крицького та Савенка підозрювали в розкраданні матеріальних цінностей із продовольчого магазину. Крицький дав показання, що крадіжку з магазину він скоїв сам. Савенко при цьому не був присутній, оскільки він з ним не знайомий і раніше ніколи його не бачив. Слідчий приєднав до матеріалів кримінального провадження фотознімки, зроблені під час огляду місця події, зокрема, фотографії контрольного замка зі слідами злону, пролому в дверях та слідів, залишених знаряддями злону. Крім того, до матеріалів кримінального провадження приєднаний знімок, виявлений у Савенка під час обшуку, на якому він і Крицький стояли обійнявшись серед інших громадян, які позували фотографа.

Дайте порівняльну характеристику доказового значення фотознімків місця пригоди та фотознімка, виявленого під час обшуку квартири Савенка.

3. Харитонов, якого підозрювали у вчиненні разом із Павловим розбійного нападу на інкасатора для заволодіння грошовою виручкою, під час досудового розслідування захворів тимчасовим розладом душевного стану і за ухвалою суду був поміщений на примусове лікування до психіатричної лікарні спеціального типу. Матеріали досудового розслідування щодо Харитонова виділено в окреме кримінальне провадження та зупинено до його видужання. Кримінальне провадження щодо Павлова було направлено прокурором до суду з обвинувальним актом. Суд виніс обвинувальний вирок, який набрав законної сили.

Після видужання Харитонova кримінальне провадження щодо нього було поновлене, закінчене досудове розслідування та направлене прокурором з обвинувальним актом до суду. На судове засідання був викликаний та

доставлений під конвоєм з виправної колонії Павлов, який дав показання про участь Харитонов в розбої.

Чи може бути Павлов допитаний у суді, та якщо так то як хто?

4. Власенко, Пікалов, Чиженко вчинили п'ять розбійних нападів на промтоварні магазини з метою заволодіння матеріальними цінностями. Діючи за змовою, вони під'їжджали до магазинів автомобілем «Toyota», який належав Чиженкові. Погрожуючи мисливською рушницею сторожеві, вони зв'язували останнього та ламали замки. Із магазинів співучасники зазвичай викрадали найбільш цінні речі і завантажували в машину, після чого Чиженко відвозив викрадене додому.

Під час обшуку в сараї Власенка виявлено і вилучено мисливську рушницю з двадцятьма патронами. У квартирі Пікалова слідчий знайшов лом, відмички та в'язку ключів. За місцем проживання Чиженка було вилучено лише деякі з викрадених товарів, бо більшість із них він встиг реалізувати. Під час обшуку в Чиженка було вилучено автомобіль «Toyota», який йому належав.

Вирішіть долю названих матеріальних об'єктів. Визначте їх процесуальну природу.

5. Єліну було повідомлено про підозру в даванні неправомірної вигоди Нураєву. Єлін винним себе не визнав і пояснив, що з Нураєвим ніколи не зустрічався і не знає його. Під час обшуку квартири Єліна знайдено лист Нураєва, в якому останній призначив Єліну місце для зустрічі в визначений час.

Чи буде лист Нураєва, знайдений під час обшуку, документом або речовим доказом? Що повинен зробити слідчий із виявленим під час обшуку листом Нураєва?

6. За вироком суду Цапліна визнано винним у тому, що він як черговий по парку залізничної станції порушив правила розмічання вагонів, а це призвело до зіткнення маневрового тепловоза з цистерною. Унаслідок допущеного порушення пролите паливо спалахнуло й зайнялося, спричинивши

пожежу, внаслідок якої завдано великої матеріальної шкоди У вироку доказом вини Цапліна було посилання на висновок експерта, де порушення службових обов'язків Цапліна розцінювались як такі, що призвели до вищезазначеної події.

Висновок експертів був частково обґрунтований матеріалами кримінального провадження, а частково даними, відомими експертам як очевидцям події. Серед експертів був маневровий диспетчер Шарапов, який керував роботою чергового по парку.

Чи допущено порушення в кримінальному провадженні? Якщо допущено, то в чому воно полягає і до яких наслідків призведе?

7. У кримінальному провадженні про зґвалтування малолітньої потерпіла Оліна внаслідок стресу тривалий час не могла розмовляти та пояснити, що з нею сталося. Слідчий вирішив залучити для надання йому допомоги у розкритті злочину гіпнолога. Після сеансів гіпнозу потерпіла розповіла про обставини події, назвала приміщення, в якому була зґвалтована, й особу, яку згодом викрили у вчиненні інших аналогічних злочинів.

Результати гіпнорепродукції оформлювали актами судово-психологічних експертиз про експериментальну активізацію пам'яті потерпілої. Слідчий вважав акти судово-психологічних експертиз допустимими доказами і взяв їх за основу обвинувального акта.

Оцініть дії слідчого.

8. У кінотеатрі «Дружба» перед початком кіносеансу, перебуваючи в нетверезому стані, Фастов із нецензурними словами накинувся на Салову і вдарив її декілька разів по обличчю. Свідками хуліганських дій Фастова були 220 глядачів.

Під час досудового розслідування слідчий прийняв рішення про допит як свідків 10 глядачів. Однак прокурор зазначив слідчому, що в такому разі має місце звуження меж доказування, внаслідок чого предмет доказування в цьому провадженні встановлено неповно. Більше того, показання допитаних свідків суперечать один одному, зокрема щодо

питання про те, хто був ініціатором конфлікту. Тому, на думку прокурора, необхідно допитати не менше ніж 50 свідків.

Чи правильна вказівка прокурора? Дайте визначення поняття «межі кримінального процесуального доказування», яке їх значення? Які обставини підлягають доказуванню в кримінальному провадженні?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Згідно з ч. 2 ст. 91 КПК України доказування полягає:

- а) у збиранні та оцінюванні доказів із метою встановлення будь-яких обставин щодо кримінального провадження;*
- б) у збиранні та перевірці доказів із метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;*
- в) у збиранні, перевірці та оцінюванні доказів із метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;*
- г) у збиранні та оцінюванні доказів, що мають значення для всебічного, повного та неупередженого встановлення обставин щодо кримінального провадження.*

2. Під час досудового розслідування кримінального правопорушення, передбаченого п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України (Умисне вбивство), було залучено експерта та призначено судово-медичну експертизу. Згідно з висновком експерта плями темно-бурого кольору – це кров людини II групи, як і кров підозрюваного. Яким доказом, залежно від відношення доказів до обставин, що підлягають доказуванню, є висновок експерта:

- а) непрямим;*
- б) прямим;*
- в) виправдувальним;*
- г) речовим?*

3. У чому полягає доказування у кримінальному процесі:

- а) у збиранні та оцінюванні доказів з метою встановлення будь-яких обставин щодо кримінального провадження;
- б) у збиранні та перевірці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;
- в) у збиранні, перевірці та оцінюванні доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;
- г) у збиранні та оцінюванні доказів, що мають значення для всебічного, повного й неупередженого встановлення обставин щодо кримінального провадження.

4. На кого покладається обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, що характеризують обвинуваченого?

- а) сторону обвинувачення та сторону захисту;
- б) сторону, що їх подає;
- в) слідчого, прокурора та, в установлених КПК випадках, на потерпілого;
- г) слідчого, прокурора, слідчого суддю?

5. У якому разі доказ визнається допустимим у кримінальному провадженні:

- А) якщо отриманий уповноваженою особою;
- Б) якщо отриманий без грубих порушень чинного законодавства;
- В) якщо отриманий із додержанням загальних вимог КПК України;
- Г) якщо отриманий у порядку, встановленому КПК України?

6. Документом як джерелом доказів є:

- а) спеціально створений із метою збереження інформації матеріальний об'єкт;
- б) спеціально створений із метою збереження інформації матеріальний об'єкт, що містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження;
- в) спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків відомості;
- г) матеріальний об'єкт, який містить відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

7. Що НЕ включає процедура доказування під час судового слідства:

- а) оцінювання доказів;
- б) перевірка доказів;
- в) зберігання доказів;
- г) збирання доказів?

8. Не є джерелом доказів:

- а) показання;
- б) речові докази;
- в) довідка спеціаліста;
- г) висновки експертів.

9. Збирання доказів у кримінальному судочинстві України здійснюють:

- а) слідчий, прокурор, слідчий суддя, керівник органу

- досудового розслідування;
- б) слідчий, прокурор;
  - в) сторони кримінального провадження, потерпілий у порядку, передбаченому КПК України;
  - г) слідчий, прокурор та потерпілий.

10. Процесуальними джерелами доказів є:

- а) показання, речові докази, документи, акти ревізії, перевірки;
- б) показання, речові докази, документи, висновки експертів;
- в) показання, акти ревізій, перевірок, документи, висновки експертів;
- г) визнання особою вини, речові докази, документи, висновки експертів.

Теми рефератів та доповідей:

1. Правові гарантії в кримінальному процесуальному доказуванні.
2. Непрямі докази в кримінальному процесі.
3. Мета кримінального процесуального доказування.
4. Презумпції та преюдиції в кримінальному процесуальному доказуванні.

Тема 6. Відшкодування шкоди в кримінальному провадженні

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте поняття та види шкоди, що підлягає відшкодуванню в кримінальному провадженні.
2. Визначте поняття, значення, предмет та підстави цивільного позову про відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

3. Порядок відшкодування майнової (моральної) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю правоохоронних органів та суду.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Під час прогулянки в парку Овдієнку завдали тяжких тілесних ушкоджень два невідомих чоловіків, унаслідок чого був пошкоджений хребет і він втратив можливість самостійно пересуватися (призначена 1-ша група інвалідності). У процесі провадження досудового розслідування кримінального правопорушення не вдалося встановити осіб, які його вчинили.

Чи має право Мироненко на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням?

Якщо так, то хто повинен її відшкодувати та якими нормами це регламентовано?

2. Двадцятирічний Івченко разом із тринадцятирічним Лавриком вчинили крадіжку автотранспортного засобу, що належав Мироненку. Крадії, не впоравшись із керуванням, вдарилися в стовп та пошкодили автомобіль на суму 9 200 гривень. Від потерпілого Митроненка надійшла позовна заява про відшкодування йому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Хто буде нести відповідальність за завдану шкоду?

Яким чином особа, якій завдано шкоду кримінальним правопорушенням, набуває статусу цивільного позивача в кримінальному провадженні?

3. Керуючи автомобілем, що належав одному із приватних підприємств міста Суми, Галенко допустив перевищення швидкості і, не впоравшись з керуванням, виїхав на тротуар, де наїхав на перехожих, цим завдав значних ушкоджень двом особам.

Хто має право пред'явити цивільний позов про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням? Хто буде нести відповідальність за шкоду, завдану кримінальним правопорушенням, яке вчинив Галенко?

4. Із роздягальні ресторану «Мілан» Гавриленко викрав куртку, що належала Сердюку. Потерпілий, а також його батьки, допитані як свідки, заявили, що заплатили за неї в магазині «Світ шкіри» 7 200 гривень. Висновком товарознавчої експертизи вартість куртки була визначена сумою 3 400 гривень.

Визначте характер і розмір завданої потерпілому шкоди в описаній ситуації. Яке значення має правильне встановлення розміру шкоди?

Які види шкоди передбачені кримінальним процесуальним законом?

5. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження про викрадення Панченком мобільного телефону у Іващенко, в результаті чого йому було завдано шкоди сумою 4 500 гривень. Під час досудового провадження Іващенко подав цивільний позов про відшкодування завданої йому шкоди. На судові засідання Іващенко не з'являвся, хоча й був належним чином повідомленим і про дату, про час та місце судового розгляду, але ніяких клопотань до суду не подавав. У зв'язку з цим, ухвалюючи обвинувальний вирок Панченку, суддя залишив цивільний позов без розгляду.

Оцініть рішення суду. Чи має право Іващенко звернутися ще раз з цим самим позовом, якщо так, то до якої установи?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. *Починаючи з якого віку несе матеріальну відповідальність особа, яка завдала шкоди внаслідок вчинення нею кримінального правопорушення:*

- а) з 13 років;
- б) з 14 років;
- в) з 15 років;
- г) з 16 років?

2. *Яким чином вирішується цивільний позов у кримінальному провадженні:*

- а) задовольняється повністю або частково;
- б) задовольняється повністю або частково чи відмовляється в ньому або залишається без розгляду;
- в) задовольняється повністю;
- г) задовольняється чи залишається без розгляду?

3. Шкода, завдана незаконними діями, рішеннями чи бездіяльністю яких органів підлягає відшкодуванню в кримінальному судочинстві:

- а) органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду;
- б) будь-якого правоохоронного органу;
- в) будь-якого правоохоронного та судового органу;
- г) органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури або суду?

4. Підозрюваний, обвинувачений мають право відшкодувати шкоду, завдану внаслідок кримінального правопорушення:

- а) лише на стадії досудового розслідування;
- б) лише на стадії підготовчого провадження;
- в) лише на стадії судового розгляду;
- г) на будь-якій стадії кримінального провадження.

5. Особа, якій завдано шкоди кримінальним правопорушенням, має право під час кримінального провадження пред'явити цивільний позов:

- а) лише на стадії досудового розслідування;
- б) до початку судового розгляду;
- в) лише на стадії підготовчого провадження;
- г) на будь-якій стадії кримінального провадження.

6. Цивільний позов в інтересах держави пред'являється:

- а) слідчим;
- б) прокурором;

- в) слідчим суддею;
- г) посадовими особами державних органів влади.

7. Особа, яка не пред'явила цивільного позову в кримінальному провадженні, а також особа, цивільний позов якої залишено без розгляду:

- а) має право пред'явити його в порядку адміністративного судочинства;
- б) має право пред'явити його в порядку цивільного судочинства;
- в) господарського судочинства;
- г) втрачає право його пред'явлення.

8. У разі встановлення відсутності події кримінального правопорушення суд:

- а) залишає позов без розгляду;
- б) задовольняє позов повністю;
- в) задовольняє позов частково;
- г) відмовляє в позові.

9. У разі виправдання обвинуваченого за відсутності в його діях складу кримінального правопорушення суд:

- а) залишає позов без розгляду;
- б) задовольняє позов повністю;
- в) задовольняє позов частково;
- г) відмовляє в позові.

10. Види завданої шкоди в кримінальному судочинстві:

- а) моральна і майнова;
- б) майнова, фізична та інтелектуальна;
- в) моральна, фізична та майнова;
- г) моральна, матеріальна, фізична та майнова.

Теми рефератів та доповідей:

1. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо завдання шкоди особі незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури та суду в Україні.

2. Кримінальні процесуальні гарантії права потерпілого на відшкодування (компенсацію) шкоди у кримінальному провадженні.

3. Цивільний позов як кримінальний процесуальний засіб забезпечення прав і законних інтересів осіб, яким кримінальним правопорушенням завдано шкоди.

Тема 7. Процесуальні строки та витрати

I. Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте та охарактеризуйте поняття процесуальних строків та їх значення в кримінальному процесі.

2. Дайте характеристику класифікації строків у кримінальному процесі.

3. Визначте порядок обчислення процесуальних строків.

4. Визначте та охарактеризуйте поняття і види процесуальних витрат.

5. Дайте характеристику витрат на правову допомогу.

6. Дайте характеристику витрат, пов'язаних із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження.

7. Дайте характеристику витрат, пов'язаних із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів.

8. Дайте характеристику витрат, пов'язаних із зберіганням і пересиланням речей і документів.

9. Визначення розміру процесуальних витрат.

10. Відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому.

11. Цивільний позов у кримінальному провадженні. Дайте кримінально-правову характеристику.

12. Дайте характеристику відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Двадцятого травня 2021 року приблизно з 13:00 год до 14:00 год в гуртожитку університету в Павленка були вкрадені особисті речі: мобільний телефон та куртку. Павленко звернувся до відділення поліції. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК слідчий вніс відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань 21 травня о 19-й год 00 хв. Під час розслідування було встановлено, що кримінальне правопорушення вчинив Марченко, якому 8 червня було повідомлено про підозру.

Оцініть ситуацію. Визначте дату закінчення строку досудового розслідування.

2. П'ятнадцятого січня 2021 року о 20:00 год Кобець звернувся до поліції із заявою про викрадення з його квартири грошей сумою 11 тис. гривень. Відповідно до ч. 1 ст. 214 КПК слідчий зобов'язаний не пізніше 24 годин після подання заяви внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Враховуючи цю вимогу закону, відомості були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 16 січня 2021 року о 20-й год 50 хв.

Чи відбулося в цьому разі порушення норм кримінального процесуального законодавства?

3. Восьмого лютого о 11:00 год Павлов був затриманий на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК. Одинадцятого лютого о 10-й год 50 хв відповідно до вимог ст. 211 КПК Павлов був доставлений до суду для розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу. За результатом розгляду клопотання слідчий суддя постановив ухвалу про обрання щодо Павлова запобіжного заходу у вигляді застави і він був звільнений з-під варти 11 січня об 11-й год 20 хв.

Чи відбулося в описаній ситуації порушення закону? Якщо так, то яке саме.

4. Десятого березня 2021 року о 14-й год. 00 хв. Кравченка було затримано на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК. Дванадцятого березня о 10-й год 10 хв щодо нього слідчий суддя виніс ухвалу про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком 60 днів.

Визначити дату закінчення дії ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою?

Чи зміниться ця дата, якщо вона буде припадати на неробочий день?

5. За підозрою у вчиненні кримінального правопорушення 18 квітня 2021 року о 18-й год 30 хв очевидцями був затриманий Кудря, який доставлений до уповноваженої службової особи о 18-й год 40 хв того ж дня. Протокол про затримання Кудрі складений слідчим о 18-й год 55 хв. Відповідно до ч. 1 ст. 211 КПК строк затримання не може перевищувати 72 годин із моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК.

Визначте, коли сплине строк затримання Кудрі?

Чи були допущені порушення закону в цій ситуації?

6. Першого квітня 2021 року Ковпаківським районним судом м. Суми ухвалений і проголошений вирок, яким Кузьмука визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 289 КК (незаконне заволодіння транспортним засобом) та призначено покарання у вигляді позбавлення волі строком на 3 роки. Обвинувачений Кузьмук, вважаючи, що його інтереси порушені, вирішив оскаржити цей вирок в апеляційному порядку. Першого травня 2021 року він оформив апеляційну скаргу у відділенні Укрпошти для відправлення її до суду згідно з вимогами п. 1 ч. 2 ст. 395 КПК.

Чи додержаний строк подання апеляційної скарги?

У яких випадках строк не вважається пропущеним?

7. Під час кримінального провадження, яке здійснювалося в м. Суми з Полтавської та Миколаївської областей було викликано як свідків двох осіб, кожна з яких у зв'язку з виїздом до місця провадження досудового розслідування, була відсутня на роботі 3 дні. Деякі слідчі (розшукові) дії проводив слідчий у м. Києві, куди він виїздив у відрядження. У кримінальному провадженні також було проведено дві експертизи, які виконувалися співробітниками експертної служби. Під час проведення допиту одного із

свідків, який не володів державною мовою, був залучений перекладач.

Визначте процесуальні витрати в описаній ситуації.

8. Мартиненко який вчинив умисне вбивство з корисливих мотивів, був німий. Від послуг захисника під час кримінального провадження він відмовився.

Чи будуть процесуальні витрати під час цього кримінального провадження? Якщо так, то які саме?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Розумними вважаються строки, які:

- а) є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень;
- б) є необхідними для закінчення кримінального провадження;
- в) є необхідними для забезпечення процесуальної діяльності прокурора, слідчого судді та суду;
- г) є об'єктивно необхідними для надання міжнародної правової допомоги.

2. З якої години необхідно рахувати строк затримання особи (72 години), якщо вона була затримана о 15-й год 40 хв:

- а) з 15-ї год 40-ї хв;
- б) з 15-ї год;
- в) з 16-ї год;
- г) з 15-ї год 41-ї хв?

3. Коли закінчується 2-місячний строк розгляду заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, який обчислюється з дня надходження заяви до суду – 30 грудня:

- а) 30 лютого;
- б) 1 березня;
- в) 28 (або 29) лютого;
- г) 1 лютого?

4. *Пропущений із поважних причин строк повинен бути поновлений за клопотанням:*

- а) слідчого;
- б) прокурора;
- в) потерпілого;
- г) зацікавленої особи?

5. *З якого моменту необхідно обчислювати строк тримання під вартою особи (60 днів), яка була взята під варту 30 травня:*

- а) з 31 травня;
- б) з 1 червня;
- в) з 30 травня;
- г) з 29 травня?

6. *Коли закінчується строк, який обчислюють днями або місяцями, якщо його закінчення припадає на неробочий день:*

- а) у цей самий день, оскільки посадова особа повинна провести необхідні дії або прийняти рішення і у неробочий день;
- б) на наступний робочий день;
- в) у попередній робочий день;
- г) завчасно потрібно прийняти процесуальне рішення?

7. *Зменшити розмір процесуальних витрат або звільнити від їх сплати має право:*

- а) слідчий;
- б) прокурор;
- в) слідчий суддя;
- г) суд.

8. *Хто відшкодовує витрати, пов'язані з прибуттям підозрюваного, обвинуваченого до місця досудового розслідування або судового провадження:*

- а) держава;
- б) суд за рахунок коштів, які виділяються цій установі з Державного бюджету України;
- в) вони самі;
- г) сторона обвинувачення?

9. Потерпілим, цивільним позивачам, свідкам не оплачується:

- а) проїзд;
- б) наймання житла та добові (у разі переїзду до іншого населеного пункту);
- в) харчування;
- г) компенсація за втрачений заробіток.

10. До процесуальних витрат не належать:

- а) витрати на правову допомогу;
- б) витрати, пов'язані з прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження;
- в) витрати, пов'язані із забезпеченням процесуальної діяльності слідчого, прокурора, слідчого судді і суду;
- г) витрати, пов'язані із зберіганням і пересиланням речей і документів.

Теми рефератів та доповідей:

1. Європейські стандарти визначення строків та їх додержання у кримінальному процесі України.

2. Порядок продовження та поновлення процесуальних строків.

3. Безоплатна правова допомога у кримінальному провадженні.

Тема 8. Заходи забезпечення кримінального провадження

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте та охарактеризуйте поняття та класифікацію заходів забезпечення кримінального провадження.

2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

3. Охарактеризуйте виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.

4. Охарактеризуйте накладення грошового стягнення як заходу забезпечення кримінального провадження.

5. Охарактеризуйте тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом як заходу забезпечення кримінального провадження.

6. Охарактеризуйте відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження.

7. Охарактеризуйте тимчасовий доступ до речей і документів як заходу забезпечення кримінального провадження.

8. Охарактеризуйте тимчасове вилучення майна як заходу забезпечення кримінального провадження.

9. Охарактеризуйте арешт майна як заходу забезпечення кримінального провадження.

10. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування.

11. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Директора ТОВ «Альтек» Іванова було затримано та доставлено до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Напередодні слідчим міського управління Національної поліції України було розпочато досудове розслідування за фактом привласнення Івановим майна ТОВ «Альтек», яке було йому ввірене, розміром більше ніж п'ятсот прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 5 ст. 191 КК України). Під час судового засідання захисник заявив клопотання про застосування застави як альтернативи триманню під вартою. Як гарантії внесення застави подав на

розгляд гарантійний лист, підписаний головою регіональної філії Ощадбанку України. Слідчий суддя відмовив у застосуванні застави щодо Іванова, пославшись на те, що підозрюваний вчинив особливо тяжкий злочин – завдав шкоди ТОВ «Альтек», що підпадає під категорію «особливо великий розмір», а санкція статті КК України передбачає конфіскацію майна.

Дайте правову оцінку дії слідчого та слідчого судді. Охарактеризуйте процесуальний порядок застосування застави як запобіжного заходу.

2. На трасі Суми – Харків сталася дорожньо-транспортна пригода, внаслідок якої деякі пасажирів автобуса, що належав на праві власності ТОВ «Автоекспрес», зазнали тяжких тілесних ушкоджень. Під час спілкування з водієм слідчим були виявлені ознаки перебування останнього в стані сп'яніння. Про неадекватність поведінки водія заявили і пасажирів автобуса. Це припущення підтвердилося після направлення водія для огляду на стан сп'яніння до закладу охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів.

За фактом дорожньо-транспортної пригоди слідчим було розпочато розслідування кримінального правопорушення за ознаками ч. 2 ст. 286, ст. 287 КК України.

Через 1 місяць після початку досудового розслідування слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про тимчасове вилучення посвідчення водія, що дає право на керування автобусом, дозволу на перевезення пасажирів на міжобласних маршрутах загального користування, виданого Міністерством інфраструктури України ТОВ «Автоекспрес», та клопотанням про тимчасове обмеження ТОВ «Автоекспрес» займатися перевезенням пасажирів.

Оцініть дії слідчого. Яке рішення повинен ухвалити слідчий суддя?

Розкрийте загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, що посвідчують

користування спеціальним правом.

3. За підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, 15 квітня 2021 року був затриманий Волошков. Слідчий 19 квітня 2021 року направив до слідчого судді клопотання про застосування до Волошкова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посилаючись на тяжкість вчиненого ним злочину.

У процесі судового розгляду клопотання Волошков показав, що його затримання є незаконним, а підозра необґрунтованою, і просив суд перевірити доведеність його вини. Захисником були надані позитивні характеристики Волошкова за місцем роботи, проживання, довідки про сімейний стан, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, батьків пенсійного віку та їх стан здоров'я. Також була надана довідка про незадовільний стан здоров'я самого Волошкова з діагнозом – вегетосудинна дистонія за змішаним типом, що, на думку захисника, виключає можливість перебування його під вартою.

Прокурор наполягав на обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, оскільки, по-перше, під час затримання Волошков намагався сховатися від працівників поліції; по-друге, він погрожував потерпілій розправою за давання нею правдивих показань.

Зважуючи на наведені обставини обґрунтуйте рішення слідчого судді щодо обрання запобіжного заходу.

4. Рясному було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рясного запобіжного заходу – особистого зобов'язання, а саме – не відлучатися з населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого. Слідчий суддя задовольнив клопотання слідчого, незважаючи на заперечення Рясного щодо застосування цього запобіжного заходу, оскільки його робота пов'язана з постійними відрядженнями.

Через один тиждень Рясний на виклик слідчого не

з'явився, оскільки був у відрядженні в м. Одесі. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рясного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, мотивувавши його тим, що Рясний порушив умови раніше обраного запобіжного заходу.

У суді Рясний заявив клопотання про обрання йому запобіжного заходу – особистої поруки. На судовий розгляд прибув рідний брат підозрюваного, який пред'явив документи, підтверджуючи родинні стосунки, а також довідку з місця роботи.

Ухваліть процесуальне рішення в кримінальному провадженні.

5. Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 209 КК України (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), було повідомлено про підозру у вчиненні цього злочину власнику фірми «Марія» Астахову, директору Буленку та бухгалтеру Васіну. Захисник підозрюваного Астахова під час бесіди з прибиральницею фірми дізнався, що за одну годину до проведення в офісі фірми обшуку її директор передав своїй знайомій Тарасенко три загальних зошити. У захисника з'явилися підстави вважати, що в цих зошитах можуть міститися дані про так звану «чорну бухгалтерію», про яку власник фірми жодного разу не зазначив, і це допоможе спростувати підозру у вчиненні ним злочину. У задоволенні клопотання захисника про виклик і допит прибиральниці як свідка та проведенні обшуку в квартирі Тарасенко було відмовлено.

Проаналізувавши положення КПК України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», визначте, яким чином захисник може отримати ці зошити?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Який із перелічених заходів належить до заходів забезпечення кримінального провадження, передбачених КПК України:

- а) допит свідка, потерпілого;

- б) нерозголошення відомостей про факт та методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- в) тимчасове вилучення майна;
- г) дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього?

2. Який із заходів НЕ належить до запобіжних заходів, передбачених КПК України:

- а) відсторонення від посади;
- б) затримання особи;
- в) поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають небезпечну поведінку особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру;
- г) домашній арешт?

3. У який термін повинне бути розглянуте клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу після затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення:

- а) 24 години;
- б) 3 доби;
- в) до 72 годин;
- г) до 60 годин?

4. У якому випадку слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має право не визначити розмір застави:

- а) щодо особи, яка має судимість;
- б) під час оголошення особі про підозру у вчиненні кількох кримінальних правопорушень;
- в) щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування;
- г) щодо будь-якого злочину?

5. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого під час досудового розслідування щодо тяжких або особливо тяжких злочинів не може перевищувати:

- а) 2 місяці;
- б) 6 місяців;
- в) 12 місяців;
- г) 18 місяців.

6. До кого може бути застосований привід:

- а) до всіх учасників кримінального провадження;
- б) до свідка, який одноосібно виховує дітей віком до шести років;
- в) до підозрюваного, обвинуваченого, свідка;
- г) до неповнолітнього свідка?

7. Хто приймає рішення про застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні:

- а) слідчий;
- б) слідчий суддя, суд;
- в) прокурор;
- г) слідчий за погодженням із прокурором?

8. У разі вчинення якого кримінального правопорушення можна обирати домашній арешт як запобіжний захід:

- а) у разі вчинення злочину, за яке законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі;
- б) у разі вчинення кримінального проступку;
- в) у разі вчинення будь-якого кримінального правопорушення;
- г) у разі вчинення злочину?

9. Чи може суд звернути застава на виконання вироку в частині майнових стягнень:

- а) може у будь-якому випадку;
- б) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим;
- в) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим та за наявності його згоди на це;
- г) ні, не може?

10. З якого моменту обчислюється строк затримання?

- а) з моменту юридичного затримання особи;
- б) з моменту, коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд з уповноваженою службовою особою;
- в) з моменту доставлення затриманої особи до слідчого, прокурора;
- г) з моменту складання протоколу затримання?

Теми рефератів та доповідей:

1. Застосування запобіжного заходу у вигляді застави: історія розвитку та проблеми застосування.

2. Аналіз практики Європейського суду з прав людини щодо дотримання положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

3. Міжнародні стандарти процедури затримання та взяття під варту.

Тема 9. Загальні положення досудового розслідування

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Назвіть та охарактеризуйте стадії досудового розслідування.

2. Охарактеризуйте форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.

3. Поняття та характеристика загальних положень досудового розслідування.
4. Охарактеризуйте початок досудового розслідування.
5. Дайте кримінально-процесуальну характеристику досудового розслідування злочинів і кримінальних проступків.
6. Дайте характеристику поняття «підслідність».
7. Дайте кримінально-процесуальну характеристику об'єднання і виділення досудового розслідування.
8. Місце проведення досудового розслідування.
9. Строки досудового розслідування.
10. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. прокурор 9 липня вніс відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а 11 липня передав наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування. Того самого дня керівник органу досудового розслідування призначив слідчого, який здійснюватиме розслідування. Слідчий 13 липня у письмовій формі повідомив прокурора про початок досудового розслідування.

Оцініть дії сторони обвинувачення.

2. До слідчого Конотопського міжрайонного відділу СБУ в Сумській області Федосєєва надійшла заява про вчинення умисного вбивства двох осіб у м. Чутовому (Полтавської області). Слідчий зателефонував своєму товаришеві Петрову, який працює слідчим райвідділу Національної поліції Чутівського району, і той повідомив, що йому особисто нічого не відомо про вбивство в м. Чутовому. Проте вважаючи, що розслідування таких злочинів не належить до підслідності Конотопського міжрайонного відділу СБУ в Сумській області, слідчий Федосєєв направив заяву про вчинення злочину прокуророві Полтавської області для ухвалення рішення щодо підслідності проведення досудового розслідування.

Розкрийте поняття «підслідність». Як необхідно діяти в такій ситуації?

3. Під час досудового розслідування 25 травня 2021 року підозрюваний Носов заявив клопотання про надання йому усіх матеріалів досудового розслідування для ознайомлення. Прокурор 30 травня 2021 року виніс постанову, якою частково відмовив у задоволенні клопотання в частині ознайомлення з повідомленням про підозру Носова та протоколами, складеними за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Оскільки робочий день закінчувався, то для ознайомлення з іншими матеріалами досудового розслідування Носову було надано 4 години. За цей час він просив взяти деякі документи для ксерокопіювання. Прокурор погодився і під розписку надав підозрюваному документи.

Дайте правову оцінку діям прокурора.

4. Слідчий Роменського РВ Національної поліції в Сумській області Гайворон о 6-й год 20 хв їхав маршрутним автобусом на роботу і став очевидцем дорожньо-транспортної пригоди. Під час повороту зустрічний вантажний автомобіль, яким керував Борзенко, виїхав на зустрічну смугу та здійснив лобове зіткнення з автобусом. Унаслідок цього загинули водій та пасажирка автобуса, декілька пасажирів зазнали тілесних ушкоджень. Слідчий затримав шофера вантажного автомобіля Борзенка, організував медичну допомогу постраждалим, а потім за участі співробітників ДАІ оглянув місце події, взяв свідчення в очевидців дорожньо-транспортної пригоди, а також шофера Борзенка. Під час взяття свідчення слідчий Гайворон звернув увагу на те, що Борзенко перебував у стані алкогольного сп'яніння. Після прибуття на роботу слідчий вніс відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочав досудове слідство.

Чи правильні дії слідчого? Як повинен діяти прокурор після одержання повідомлення про початок досудового розслідування?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. *Формою досудового розслідування є:*

- а) повідомлення особі про підозру;
- б) слідство;
- в) судове слідство;
- г) протокольна форма досудової підготовки матеріалів.

2. *У разі повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку у випадках, коли підозрюваний не визнає вину, досудове розслідування повинно бути закінчено впродовж:*

- а) одного місяця
- б) двадцяти діб
- в) трьох місяців
- г) тридцяти діб

3. *Прокурор вніс відомості до ЄРДР про вчинення громадянином Римарчуком кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України. У який термін прокурор зобов'язаний передати наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування:*

- а) упродовж 12 годин;
- б) невідкладно, але не пізніше наступного дня;
- в) такий термін не передбачений КПК;
- г) упродовж 72 годин?

4. *Досудове розслідування розпочинається з моменту:*

- а) порушення кримінальної справи
- б) внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань;
- в) повідомлення громадян, підприємств, організацій про вчинене кримінальне правопорушення;

г) дослідчої перевірки.

5. Які слідчі дії можуть бути проведені до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань:

- а) допит потерпілого;
- б) слідчий експеримент;
- в) огляд місця події;
- г) допит підозрюваного?

6. Хто уповноважений продовжити строк досудового розслідування у формі досудового слідства до 6 місяців:

- а) районний прокурор;
- б) керівник місцевої прокуратури;
- в) керівник регіональної прокуратури;
- г) слідчий суддя?

7. Хто приймає рішення про об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування:

- а) слідчий;
- б) прокурор;
- в) слідчий суддя;
- г) працівник оперативного підрозділу

8. Упродовж якого терміну повинно бути закінчене досудове слідство в кримінальному провадженні:

- а) впродовж двох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину;
- б) впродовж двох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку;
- в) впродовж трьох місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину;
- г) впродовж шести місяців із дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину?

9. Під час досудового розслідування кримінальних проступків допускається застосування таких запобіжних заходів:

- а) домашнього арешту;
- б) застави;
- в) тримання під вартою;
- г) особиста порука.

10. Чи несе особа відповідальність за розголошення даних досудового розслідування:

- а) так, кримінальну відповідальність;
- б) так, адміністративну відповідальність;
- в) ні;
- г) так, дисциплінарну відповідальність?

Теми рефератів та доповідей:

1. Зміст, форми та принципи взаємодії слідчого, дізнавача і оперативних підрозділів.
2. Розгляд слідчим, прокурором клопотань під час досудового розслідування.
3. Гарантії недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Тема 10. Проведення слідчих (розшукових) дій

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Поняття і значення слідчих (розшукових) дій, умови та підстави їх проведення.
2. Дати характеристику класифікації слідчих (розшукових) дій та їх видів.
3. Процесуальна характеристика допиту як слідчої (розшукової) процесуальної дії.
4. Процесуальна характеристика пред'явлення особи для впізнання як слідчої (розшукової) процесуальної дії.

5. Процесуальна характеристика обшуку як слідчої (розшукової) процесуальної дії.

6. Процесуальна характеристика огляду як слідчої (розшукової) процесуальної дії.

7. Процесуальна характеристика слідчого експерименту як слідчої (розшукової) дії.

8. Процесуальна характеристика освідкування особи як слідчої (розшукової) дії.

9. Процесуальна характеристика експертизи як слідчої (розшукової) дії.

10. Процесуальна характеристика негласних слідчих (розшукових) дій.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Букіну викликали телефоном до слідчого для допиту як свідка в кримінальному провадженні щодо обвинувачення за ч. 3 ст. 185 КК України її рідного брата Вовченка

Для встановлення психологічного контакту слідчий вирішив провести допит у «невимушеній обстановці» та записати його на диктофон. У своєму кабінеті він приготував чай, печиво, запросив до столу Букіну і почав розпитувати про її життя, розповідати деякі епізоди з власного, а пізніше завів мову і про обставини вчиненого злочину. Під час такої розмови Букіна повідомила деякі факти про злочинну діяльність її брата та його особисте життя, водночас просила допомогти «врятувати брата від тюрми». Слідчий пообіцяв допомогти лише за умови, що вона правдиво розкаже, що їй відомо з приводу злочинної діяльності підозрюваного. Після такого запевнення свідок розповіла слідчому й про інші обставини вчиненого злочину.

Одержану інформацію слідчий заніс до протоколу допиту свідка і запропонував Букіній підписати його. Остання, не читаючи, поставила свій підпис у кінці протоколу. Хід допиту фрагментарно (лише дані, що стосуються справи) слідчий непомітно для свідка записав на диктофон, вмикаючи та вимикаючи його у необхідних випадках.

1. Який порядок виклику свідка для допиту, і чи він був дотриманий в описаній ситуації?

2. Який порядок допиту свідка?

3. Які вимоги ставляться до протоколу допиту свідка?

4. Чи має право свідок написати свої показання власноручно, і якщо так, то чи необхідно складати при цьому протокол його допиту?

5. Який порядок застосування звукозапису при провадженні досудового розслідування?

6. Чи були допущені порушення вимог кримінально-процесуального закону слідчим у даному випадку?

7. Скласти протокол допиту свідка Букіної.

2. За підозрою у вчиненні розбійного нападу на гр. Міщенко 24 грудня о 21-й год 15 хв був затриманий гр. Петренко. У відділі поліції в Міщенко було взято пояснення про обставини злочину, яке вона дала відразу ж після його вчинення – 24 грудня о 20-й год 15 хв. До того ж у поясненні було зазначено, що Міщенко змогла б впізнати нападника.

Старший оперуповноважений карного розшуку Рябенко вирішив негайно пред'явити Міщенко підозрюваного для впізнання. Для цього він запросив трьох статистів, які не дуже відрізнялися за віком, запропонував підозрюваному на власний розсуд зайняти серед них місце та запросив до кабінету потерпілу. Остання відразу вказала, що напад на неї вчинив «крайній зліва чоловік». Рябенко склав протокол впізнання особи, оголосив його всім присутнім і запропонував підписати. Підозрюваний Петренко поставити свій підпис відмовився.

1. Чи мав право старший оперуповноважений карного розшуку Рябенко проводити таку слідчу дію, як пред'явлення особи для впізнання?

2. Який порядок пред'явлення особи для впізнання?

3. Які порушення кримінально-процесуального закону були допущені в наведеній ситуації?

4. Скласти протокол проведення слідчої дії – пред'явлення особи для впізнання.

3. До чергової частини Шосткинського райвідділу Національної поліції в Сумській області надійшла заява від громадянки Павленко про те, що з її квартири вчинена крадіжка матеріальних цінностей.

Прибувши на місце злочину разом із дільничним інспектором, слідчий склав протокол такого змісту: «Місцем події є квартира 13 будинку 57 на вул. І. Франка. Під час огляду квартири виявлені сліди проникнення до неї: шибка у вікні вибита, на підвіконні виявлено чіткий слід взуття дорослої людини. За словами потерпілої, з квартири зникли домашній кінотеатр фірми «Sony», куплений нею за 400 доларів США, старовинний настільний годинник, вартості якого вона не знає, дві кришталеві вази на суму 430 грн та гроші сумою 3 600 грн. Обстановка в квартирі не порушена. Інших обставин, які б стосувалися справи не виявлено. Під час огляду місця події проводилося фотографування квартири та слідів проникнення. Зауважень від учасників огляду не надійшло.

Яку слідчу дію проводив слідчий в описаній ситуації? Дайте правову оцінку дій слідчого. Складіть протокол слідчої (розшукової) дії, яку необхідно провести в наведеній ситуації (якщо зазначених обставин недостатньо – додайте необхідні).

4. Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 307 КК України, слідчому необхідно було встановити особу, яка збувала наркотичні засоби підліткам. Про цю особу дав показання свідок Сапенюк, який, однак, не знав ні його імені, ні місця проживання, але повідомив, що той, імовірно, працює у фірмі «Місцеве таксі», оскільки їздить автомобілем, тюнінгованим фірмовими логотипами, і заявив, що може його впізнати.

Слідчий організував спостережний пункт у диспетчерській приватного підприємства «Місцеве таксі», з якого разом із Сапенюком мав можливість спостерігати за кожним водієм, які з п'ятої до шостої ранку йшли на роботу. Незабаром Сапенюк вказав на одного із водіїв як особу, яка збувала наркотичні засоби, і його затримали.

Чи допустив слідчий порушення кримінального

процесуального закону? Як необхідно процесуально оформити ці дії?

5. У ході кримінального провадження щодо вчинення злочину, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України, слідчий припустив, що листи підозрюваного Корольова до своїх родичів та захисника можуть містити важливі для розслідування відомості. На підставі цього слідчий органу досудового розслідування відповідно до вимог ст. 251 КПК України склав постанову про накладення арешту на кореспонденцію Корольова.

Про результати проведення негласної слідчої (розшукової) дії слідчий повідомив Корольова та його захисника.

Оцініть дії слідчого.

6. Під час досудового розслідування було встановлено факт вчинення крадіжки речей та документів Фадєєвим з офісу будівельної компанії «Еверест» 21 грудня 2021 року. Крім того, стало відомо, що Фадєєв призначив зустріч о 12-й год 26 грудня 2021 року з Юркевичем. Припустивши, що на цій зустрічі Фадєєв передасть Юркевичу викрадені речі та документи, слідчий органу досудового розслідування звернувся 25 грудня 2021 року о 15-й год 45 хв до слідчого судді місцевого суду з клопотанням про надання дозволу на здійснення відеоконтролю за приміщенням кафе «Ажур» та аудіоконтролю Фадєєва і Юркевича впродовж 48 годин.

Слідчий суддя призначив розгляд клопотання на 11-ту годину наступного дня, мотивуючи це своєю завантаженістю. Не дочекавшись дозволу слідчого судді, керуючись ст. 250 КПК України, слідчий провів відеоконтроль за приміщенням кафе.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді.

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Яка з наведених процесуальних дій не є слідчою (розшуковою) дією:

- а) огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією;

- б) відтворення обстановки та обставин події;
- в) слідчий експеримент;
- г) проведення експертизи?

2. Перед початком допиту потерпілого попереджають про кримінальну відповідальність за:

- а) давання свідомо неправдивих показань;
- б) відмову від давання показань і давання завідомо неправдивих показань;
- в) відмову від давання показань;
- г) відмову від давання показань щодо рідних та близьких.

3. Скільки разів дає право проникнути до житла чи іншого володіння особи ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого:

- а) лише один раз;
- б) цю кількість визначає слідчий суддя в ухвалі;
- в) ця кількість необмежена впродовж доби;
- г) кількість визначає прокурор, слідчий у клопотанні?

4. Назвіть слідчі (розшукові) дії, які здійснюються за обов'язкової участі понятих та захисника незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії:

- а) ексгумація трупа, освідування особи, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи;
- б) пред'явлення для впізнання, обшук особи;
- в) слідчий експеримент, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, а також обшук особи на розсуд слідчого;
- г) обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи.

5. Яка тривалість допиту особи без перерви передбачена КПК України:

- а) допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад вісім годин на день;
- б) допит не може продовжуватися без перерви понад годину, а в цілому – понад шість годин на день;
- в) допит не може продовжуватися без перерви понад годину, а в цілому понад шість годин на день потерпілого та вісім годин на день підозрюваного, обвинуваченого;
- г) допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому – понад шість годин на день;

6. Про результати освідування особи складають:

- а) подання;
- б) висновок;
- в) протокол;
- г) ухвалу.

7. Назвіть слідчі (розшукові) дії, які здійснюються за обов'язкової участі понятих та захисника незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії:

- а) ексгумація трупа, освідування особи, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи;
- б) пред'явлення для впізнання, обшук особи;
- в) слідчий експеримент, обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, а також обшук особи на розсуд слідчого;
- г) обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи.

8. Скільки осіб може допитати прокурор, слідчий одночасно для з'ясування причин розбіжностей у їх показаннях:

- а) троє;
- б) двоє;
- в) кількість учасників допиту визначає слідчий;
- г) кількість учасників допиту визначає слідчий, але їх може бути не більше ніж чотири.

9. За обов'язкової присутності яких осіб відповідно до КПК України повинен проводитися допит малолітньої або неповнолітньої особи:

- а) захисника, законного представника, педагога або психолога;
- б) законного представника, педагога або психолога;
- в) законного представника, а також педагога або психолога у разі недосягнення особою шістнадцятирічного віку;
- г) захисника, педагога або психолога?

10. Яка з наведених слідчих (розшукових) дій спрямована на перевірку вже отриманих доказів:

- а) допит;
- б) обшук;
- в) проведення експертизи;
- г) слідчий експеримент?

Теми рефератів та доповідей:

1. Особливості виклику та допиту малолітньої та неповнолітньої особи в кримінальному провадженні.

2. Застосування примусу під час проведення слідчих (розшукових) дій.

3. Отримання зразків для експертизи: порядок проведення та процесуальне оформлення.

4. Проникнення до житла чи іншого володіння особи до постановлення ухвали слідчого судді.

5. Допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні.

Тема 11. Повідомлення про підозру

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Дайте процесуальну характеристику поняття, змісту та значення повідомлення особи про підозру.
2. Охарактеризуйте зміст і форму письмового повідомлення про підозру.
3. Порядок повідомлення про підозру.
4. Охарактеризуйте допит підозрюваного як слідчу (розшукову) дію.
5. Дайте характеристику зміни повідомлення про підозру.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. У провадженні слідчого є матеріали досудового розслідування злочинів, передбачених ч. 3 ст. 185 і ч. 2 ст. 186 КК України, відомості про які внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 3 січня 2021 року:

- Протокол допиту потерпілого Скворцова, в якому зазначено: «Третього січня я вирішив завітати до сусіда, і після того, як вийшов із свого будинку по вул. Петровській, згадав, що забув зачинити двері на замок. Коли я повернувся додому, то виявив, що в мене вкрадено позолочений наручний годинник марки «Tissot» вартістю 6 тис. грн, який лежав на столі в коридорі. Номер годинника за паспортом – 15203540».
- Протокол допиту свідка Леонідової, в якому записано: «Я працюю продавцем одягу в магазині «Zara». Сімнадцятого січня в мене на очах невідомий чоловік схопив із манекена плащ вартістю 3 тис. грн і вибіг із магазину. На мої крики зупинитися він не відреагував, а, навпаки, почав втікати ще швидше».
- Протокол допиту свідка Петренка, в якому записано, що

17 січня він перебував у магазині «Zara» й був очевидцем, як якийсь чоловік вибігав із плащем із магазину, а продавець кричала йому навздогін, щоб він зупинився. У цьому чоловікові він впізнав свого знайомого Анучіна, з яким він проживає в одному будинку.

- У протоколі обшуку, проведеного 18 січня в квартирі Анучіна, зазначено, що під час обшуку виявлено позолочений наручний годинник марки «Tissot», номер якого за паспортом –15203540.
- Протокол допиту Анучіна Петра Івановича (1977 р. народження, уродженець м. Києва, який проживає за адресою: м. Київ, вул. Енергетична, 3, кв. 34, громадянин України, ніде не працює, не одружений, раніше не судимий), в якому зазначено: «Третього січня я проник у відчинені двері кв. 5 буд. 16 по вул. Петровській. Взяв наручний годинник марки «Tissot», який лежав у коридорі на столі, саме цей годинник виявлено під час обшуку моєї квартири 18 січня. Крім того, 17 січня я зайшов до магазину «Zara», схопив із манекена плащ і вибіг з ним із магазину. Ці злочини вчинив тому, що ніде не працюю, програв у карти велику суму».

Складіть письмове повідомлення про підозру Анучіну.

2. Після доставлення затриманого Павленка до органу досудового розслідування з'ясувалося, що він є адвокатом. У зв'язку з цим слідчий негайно повідомив підозрюваному про його права, а також за погодженням із прокурором районної прокуратури вручив Петрову повідомлення про підозру.

Оцініть дії слідчого.

3. Під час проведення досудового розслідування слідчий виявив підстави для зміни раніше повідомленої підозри, яка була складена прокурором. У зв'язку з цим слідчий особисто склав та вручив підозрюваному нове повідомлення про підозру та у добовий строк повідомив про прийняте рішення прокурора.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру?

4. Лященко був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та доставлений до органу досудового розслідування. Слідчий склав протокол про затримання, копію якого негайно вручив затриманому Лященко та повідомив, що письмове повідомлення про підозру йому буде вручено після обрання слідчим суддею запобіжного заходу.

Оцініть дії слідчого. Який процесуальний порядок вручення письмового повідомлення про підозру?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Повідомлення про підозру означає:

- а) настання кримінальної відповідальності;
- б) остаточний висновок слідчого, прокурора про вчинення цієї особою конкретного кримінального правопорушення;
- в) слідчий, прокурор дає первісний висновок про наявність і суть кримінального правопорушення, скоєного конкретною особою;
- г) інкримінування особі вчинення конкретного кримінального правопорушення.

2. З якого моменту особа набуває статусу підозрюваної:

- а) винесення постанови про визнання особи підозрюваного;
- б) висунення обвинувачення;
- в) допиту особи як підозрюваної;
- г) коли особу повідомлено про підозру або коли особу затримано за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення?

3. Якщо в кримінальному провадженні є двоє підозрюваних, то скільки повідомлень про підозру повинен скласти слідчий або прокурор:

- а) одну;

- б) дві;
- в) залежно від кількості епізодів їх злочинної діяльності;
- г) незалежно від кількості епізодів їх злочинної діяльності – одну?

4. Упродовж якого терміну особі повинно бути вручене повідомлення про підозру:

- а) не пізніше 2 днів із моменту складання повідомлення про підозру;
- б) не пізніше 2 місяців із моменту складання повідомлення про підозру;
- в) в день його складання, а в разі неможливості такого вручення – у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень;
- г) не пізніше 10 днів із моменту складання повідомлення про підозру.

5. Привід підозрюваного здійснюється за:

- а) усним розпорядженням слідчого про привід;
- б) дорученням слідчого про привід;
- в) мотивованою постановою слідчого про привід;
- г) ухвалою слідчого судді.

6. Упродовж якого терміну потрібно допитати підозрюваного після вручення йому повідомлення про підозру:

- а) негайно;
- б) не пізніше двох днів;
- в) не пізніше десяти днів;
- г) конкретних строків у законі не визначено.

7. Якого статусу набуває особа після повідомлення про підозру:

- а) підозрюваного;

- б) обвинуваченого;
- в) свідка;
- г) підзахисного?

8. Якщо під час досудового розслідування потрібно змінити повідомлення про підозру, то слідчий або прокурор:

- а) закриває кримінальне провадження щодо певної частини повідомлення про підозру, про що оголошує підозрюваному;
- б) складає та вручає підозрюваному нове повідомлення про підозру;
- в) складає нове повідомлення про підозру;
- г) виносить постанову про зміну підозри, про що оголошує підозрюваному?

Теми рефератів та доповідей:

1. Нагляд прокурора за законністю повідомлення особі про підозру.
2. Сутність підозри в кримінальному провадженні.
3. Особливості повідомлення про підозру в разі неможливості безпосереднього його вручення.

Тема 12. Зупинення і закінчення досудового розслідування

I. Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Підстави і процесуальний порядок зупинення та відновлення досудового розслідування.
2. Охарактеризуйте форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження.
3. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.
4. Охарактеризуйте звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Під час вручення письмового повідомлення про підозру громадянин Іваненко заявив клопотання про зупинення досудового розслідування у зв'язку із тим, що він хворий на відкриту форму туберкульозу, надавши відповідну медичну довідку.

Як діяти слідчому в цій ситуації?

Які підстави зупинення досудового розслідування передбачені КПК України?

2. Під час проведення досудового розслідування встановлено, що підозрюваний Іващенко переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Виконаними всіма слідчими (розшуковими) та іншими процесуальними діями місцезнаходження Іващенко не встановлено. На цій підставі слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування, копію якої направив прокурору.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

Який процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?

3. Після зупинення досудового розслідування у зв'язку із тяжкою хворобою підозрюваного слідчий, з метою уточнення деяких обставин, повторно допитав потерпілого.

Оцініть дії слідчого.

Які слідчі (розушукові) дії дозволяється проводити після зупинення досудового розслідування?

4. Прокурор виніс постанову про зупинення досудового розслідування у зв'язку з необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, яка була оскаржена потерпілим. Слідчий суддя, скасовуючи цю постанову, вказав на те, що такі процесуальні дії повинні бути виконані без ухвалення рішення про зупинення досудового розслідування, оскільки місцезнаходження підозрюваного за кордоном встановлено, і необхідно вирішувати питання про його екстрадицію.

Чи відповідають дії слідчого судді вимогам КПК України?

5. У результаті проведеного досудового слідства за фактом вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України (вбивство, тобто умисне протиправне завдання смерті іншій людині), встановити особу, яка вчинила злочин не вдалося. Через 15 років проведеною експертизою ДНК було встановлено, що злочин вчинив Григорук. Затриманий Григорук свою вину у вчиненні злочину визнав. Розслідування було завершено, складено обвинувальний акт, який був направлений до суду. Під час судового розгляду суддя виніс ухвалу про звільнення Григорчука від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

6. Чотирнадцятирічний Кравченко вчинив злочин, передбачений ч. 3 ст. 186 КК України (крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому). Досудовим слідством його вину у вчиненні злочину було доведено. Після завершення досудового слідства слідчий склав клопотання про вирішення питання про застосування примусових заходів виховного характеру і направив його до суду.

Оцініть правомірність дій слідчого.

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Підставою для зупинення досудового розслідування є:

- а) невстановлення особи, яка вчинила злочин;
- б) тяжка хвороба обвинуваченого;
- в) місцезнаходження підозрюваного невідоме;
- г) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

2. Досудове розслідування зупиняється вмотивованою:

- а) ухвалою суду за погодженням із прокурором;

- б) постановою слідчого судді за погодженням із прокурором;
- в) постановою слідчого;
- г) постановою прокурора або слідчого за погодженням із прокурором.

3. Зупинене досудове розслідування відновлюється постановою:

- а) слідчого, прокурора;
- б) слідчого судді, суду;
- в) слідчого за погодженням із прокурором;
- г) слідчого судді.

4. Кримінальне провадження закривається судом:

- а) якщо встановлена відсутність у діянні складу кримінального правопорушення;
- б) якщо встановлена відсутність події кримінального правопорушення;
- в) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності;
- г) якщо не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді та вичерпані можливості їх одержати.

5. Звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення здійснює:

- а) слідчий;
- б) прокурор;
- в) слідчий суддя;
- г) суд.

6. Які слідчі дії зобов'язаний виконати слідчий до зупинення досудового розслідування:

- а) обшук;
- б) допит;
- в) огляд;
- г) всі слідчі та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе?

7. Які відомості не є обов'язковими для обвинувального акта:

- а) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора;
- б) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;
- в) розмір витрат на правову допомогу;
- г) дата та місце його складання та затвердження?

8. Хто зобов'язаний установити строк для ознайомлення з матеріалами в разі зволікання під час ознайомлення з матеріалами, до яких надано доступ:

- а) слідчий;
- б) слідчий за погодженням із прокурором;
- в) прокурор;
- г) слідчий суддя?

9. Упродовж якого строку прокурор має право скасувати постанову слідчого про закриття кримінального провадження у зв'язку з незаконністю чи необґрунтованістю:

- а) 5 днів;
- б) 10 днів;
- в) 20 днів;
- г) 30 днів?

10. Які документи додають до обвинувального акта:

- а) протоколи слідчих (розшукових) дій;
- б) протоколи негласних слідчих (розшукових) дій;

- в) цивільний позов;
- г) постанови слідчого судді?

Теми рефератів та доповідей:

1. Підстави та умови зупинення досудового розслідування.
2. Обвинувальний акт у кримінальному провадженні та додатки до нього.
3. Ознайомлення учасників кримінального процесу з матеріалами кримінального провадження.

Тема 13. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте та охарактеризуйте поняття і суть оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
2. Охарактеризуйте порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування.
3. Охарактеризуйте порядок оскарження ухвал слідчого судді.
4. Охарактеризуйте порядок оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Захисник Шевченка, до якого було застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, подав скаргу прокурору Охтирського району з вимогою негайно звільнити його клієнта з-під варти. Прокурор, розглянувши цю скаргу, 29 травня 2021 року відмовив у задоволенні скарги, у зв'язку з тим, що наявні всі підстави для тримання під вартою Шевченка. Захисник, не погодившись із рішенням прокурора, 5 червня 2021 року оскаржив його відмову в задоволенні скарги до слідчого судді Охтирського району, який обирає запобіжний

захід до Шевченка. Слідчий суддя призначив розгляд скарги захисника, на який з'явилися захисник і прокурор, який здійснював процесуальне керівництво розслідуванням кримінального провадження щодо Шевченка.

Заслухавши учасників процесу, суддя ухвалив рішення про відмову в задоволенні скарги, і роз'яснив захисникові право оскаржити це рішення в апеляційному порядку.

Які рішення слідчого, прокурора можуть бути оскаржені слідчому судді?

Зробіть правовий аналіз описаної ситуації.

2. Під час досудового розслідування кримінального провадження щодо Іванченка у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого ст. 121 КК України, захисник підозрюваного заявив клопотання про проведення допиту двох свідків події, проведення слідчого експерименту. Слідчий відмовив у задоволенні клопотання, мотивуючи це тим, що свідки сторони захисту будуть допитані в суді, і відповідно клопотання про їх допит потрібно заявляти в суді, а потребу проводити слідчий експеримент немає, оскільки Іванченко визнав свою вину повністю.

Захисник подав скаргу на рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій до слідчого судді. За результатами розгляду скарги слідчий суддя задовольнив клопотання захисника та зобов'язав прокурора провести відповідні слідчі дії.

Прокурор через п'ять днів оскаржив цю ухвалу суду в апеляційному порядку.

Який порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування?

Яке рішення повинен ухвалити апеляційний суд?

Складіть ухвалу слідчого судді про відмову в задоволенні клопотання захисника.

3. Прокурор м. Суми дав письмове доручення слідчому провести слідчі дії, спрямовані на викриття винних у завданні тяжких тілесних ушкоджень журналістові Лисенку. Зокрема,

слідчий повинний був провести поквартирний обхід будинків, біля яких було вчинене правопорушення, визначити місце перебування мобільного телефона, викраденого в журналіста, та провести обшук в помешканні Панченка, щодо якого в прокурора є підозра у причетності до нападу.

Слідчий відмовився виконати доручення прокурора і звернувся із скаргою на його дії до слідчого судді та до прокурора Сумської області.

Які рішення прокурора може оскаржувати слідчий?

Зробіть правовий аналіз описаної ситуації.

Яке рішення повинен ухвалити прокурор області в цій ситуації?

Складіть проєкт цього рішення.

4. Свідок Павленко усно повідомив прокурору про те, що слідчий допитував його з 8-ї години ранку до 17-ї години вечора, а після завершення допиту не дав можливості йому ознайомитися з протоколом допиту, а зобов'язав його підписати не читаючи.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України? Як повинен діяти прокурор у цій ситуації?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого і прокурора розглядає:

- а) суддя;*
- б) суд колегіально;*
- в) слідчий суддя;*
- г) прокурор вищого рівня.*

2. Скаргу слідчого на рішення, дії чи бездіяльність прокурора необхідно подавати:

- а) не пізніше ніж 3 дні з моменту прийняття або вчинення оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності;*
- б) впродовж досудового розслідування;*

- в) до видалення суду в нарадчу кімнату;
- г) не пізніше ніж 5 днів із моменту ухвалення або вчинення оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності.

3. Скаргу на рішення дії та бездіяльності слідчого чи прокурора, можуть бути подані впродовж:

- а) усього провадження;
- б) досудового розслідування;
- в) 10 днів із моменту ухвалення рішень, вчинення дії або бездіяльності;
- г) 3 діб із моменту ухвалення рішення, вчинення дії або бездіяльності.

4. Якщо рішення слідчого чи прокурора оформляють постановою, строк подання скарги починається з:

- а) дня отримання особою її копії;
- б) моменту отримання особою її копії;
- в) тієї години, коли відправлено скаргу;
- г) з моменту її прийняття.

5. Розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування здійснюють:

- а) за обов'язкової участі особи, яка подала скаргу;
- б) за обов'язкової участі потерпілого;
- в) за обов'язкової участі слідчого;
- г) немає правильної відповіді.

6. Упродовж якого терміну прокурор вищого рівня, до якого надійшла скарга слідчого на рішення прокурора, зобов'язаний розглянути цю скаргу:

- а) п'яти днів із моменту її надходження;
- б) семи днів із моменту її надходження;
- в) трьох днів із моменту її надходження;

г) доби з моменту її надходження?

7. Повернення скарги:

- а) позбавляє права повторного звернення;
- б) не позбавляє права повторного звернення;
- в) позбавляє лише потерпілу особу;
- г) можливе повторне звернення не раніше одного місяця.

8. Особа, яка подала скаргу на недодержання розумних строків суддею та прокурором:

- а) повідомляється невідкладно про результати розгляду;
- б) повідомляється невідкладно про результати розгляду письмово;
- в) повідомляється впродовж 1 доби про результати розгляду;
- г) повідомляється впродовж 10 діб про результати розгляду.

9. Під час досудового розслідування ухвала слідчого судді про здійснення спеціального досудового розслідування:

- а) може бути оскаржена сторонами кримінального провадження в апеляційному порядку;
- б) не підлягає оскарженню;
- в) може бути оскаржена захисником, потерпілим, представником потерпілого в апеляційному порядку;
- г) може бути оскаржена лише стороною захисту в апеляційному порядку.

10. Ухвала про повернення скарги або відмову у відкритті провадження:

- а) можуть бути оскаржені у апеляційному порядку;
- б) не можуть бути оскаржені у апеляційному порядку;
- в) можуть бути оскаржені у Верховному суді;
- г) можуть бути оскаржені у Касаційному порядку.

Теми рефератів та доповідей:

1. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування.

2. Ухвали слідчого судді, що підлягають оскарженню під час досудового розслідування.

3. Види рішень за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора.

Тема 14. Підсудність. Підготовче провадження

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Охарактеризуйте поняття та види підсудності у кримінальному провадженні.

2. Охарактеризуйте поняття, суть і значення підготовчого провадження.

3. Дайте кримінально-правову характеристику підготовчого судового засідання.

4. Вирішення питань, пов'язаних із підготовкою до судового розгляду.

5. Охарактеризуйте закінчення підготовчого провадження і призначення судового розгляду.

6. Визначте порядок і строки підготовчого провадження.

7. Ознайомтеся з матеріалами кримінального провадження (кримінальна справа).

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Під час досудового розслідування підозрюваний Короленко та потерпілий Шавров уклали угоду про примирення. Прокурор направив обвинувальний акт та підписану сторонами угоду до суду. У судовому засіданні під час підготовчого провадження суддя відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 314 КПК України затвердив угоду та призначив судовий розгляд на підставі обвинувального акта.

Оцініть рішення судді. Який порядок проведення

підготовчого судового засідання під час вирішення питання про затвердження угоди про примирення?

Той самий випадок, але підозрюваний Короленко та потерпілий Шавров надіслали до суду клопотання, в якому вони просили суд провести судові засідання без їх участі, оскільки вони помирилися та підписали угоду про примирення, а отже їх участь у кримінальному провадженні вже не є необхідною. Ураховуючи, що угоду складено відповідно до Закону і прокурор проти цього також не заперечує, головуєчий затвердив угоду та ухвалив вирок.

Оцініть рішення судді.

2. Після підготовчого судового засідання з кримінального провадження щодо Ткаченка, обвинуваченого у вбивстві, суддя відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України постановив ухвалу про повернення обвинувального акта прокурору у зв'язку з тим, що він не відповідає вимогам КПК. В ухвалі суддя зазначив, що підставою для повернення обвинувального акта є те, що в ньому не міститься достатньо доказів, які б підтверджували винність обвинуваченого Ткаченка. Тому направлення такого обвинувального акта до суду порушує вимоги ч. 2 ст. 9 КПК України, відповідно до якої прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження.

Чи відповідає закону рішення судді? Які повноваження судді в підготовчому провадженні?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Видами підсудності є:

- а) родова;
- б) особлива;
- в) спеціальна;
- г) персональна.

2. Чи допускаються спори про підсудність:

- а) так;
- б) ні;
- в) так, в окремих, визначених законом випадках;
- г) так, якщо прокурор оскаржив визначену підсудність?

3. За результатами підготовчого провадження суддя ухвалює одне з таких рішень:

- а) ухвалює вирок;
- б) призначає судовий розгляд;
- в) накладає стягнення на винну особу;
- г) повертає провадження на досудове розслідування.

4. Кримінальне провадження стосовно судді повинен здійснювати:

- а) той суд, до територіальної юрисдикції якого належить місце проживання судді;
- б) той суд, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді;
- в) той суд, що найбільш територіально наближений до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді;
- г) вищим судом.

5. Питання про передання кримінального провадження з одного суду до іншого вирішується не пізніше ніж:

- а) десять днів від моменту внесення подання чи клопотання;
- б) сім днів від моменту внесення подання чи клопотання;
- в) п'ять днів від моменту внесення подання чи клопотання;
- г) двадцять днів від моменту внесення подання чи клопотання.

6. *Обставинами, що зумовлюють передання кримінального провадження на розгляд іншого суду є:*

- а) клопотання обвинуваченого;
- б) ліквідовано суд, що здійснював судове провадження;
- в) захворів суддя, який здійснював судовий розгляд;
- г) судді заявлено відвід.

7. *Після отримання обвинувального акта суд призначає підготовче судове засідання:*

- а) не пізніше ніж п'ять днів із дня його надходження;
- б) не пізніше ніж десять днів із дня його надходження;
- в) не пізніше ніж п'ятнадцять днів із дня його надходження;
- г) не пізніше ніж три дні із дня його надходження.

8. *Потерпілий, його представник та законний представник мають право ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, які:*

- а) безпосередньо стосуються вчиненого щодо потерпілого кримінального правопорушення;
- б) безпосередньо стосуються особи обвинуваченого;
- в) безпосередньо стосуються застосованого до обвинуваченого запобіжного заходу;
- г) безпосередньо стосуються проведених експертних досліджень.

9. *Кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють:*

- а) місцеві суди у справах щодо нетяжких злочинів;
- б) місцеві та апеляційні суди залежно від тяжкості злочину, що розглядається;

- в) місцеві суди щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості, а апеляційні суди щодо злочинів тяжких та особливо тяжких;
- г) місцеві суди.

10. Питання про передання кримінального провадження з одного суду до іншого в межах юрисдикції одного суду апеляційної інстанції вирішується:

- а) колегія суддів Кримінального касаційного суду Верховного Суду;
- б) колегія суддів Верховного Суду;
- в) колегія суддів відповідного суду апеляційної інстанції;
- г) суддя, який розпочав судовий розгляд.

Теми рефератів та доповідей:

1. Автоматизована система документообігу суду.
2. Історія розвитку інституту кримінальної процесуальної підсудності в Україні.

Тема 15. Судовий розгляд

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Охарактеризуйте поняття, суть і значення стадії судового розгляду.
2. Загальні положення судового розгляду в кримінальному провадженні.
3. Охарактеризуйте строки і загальний порядок судового розгляду.
4. Безперервність судового розгляду.
5. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді.
6. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.
7. Об'єднання і виділення судового провадження.

8. Зупинення судового провадження.
9. Межі судового розгляду.
10. Охарактеризуйте процедуру судового розгляду.
11. Дайте кримінально-правову характеристику допиту свідка.
12. Дайте кримінально-правову характеристику допиту потерпілого.
13. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження речових доказів.
14. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження документів.
15. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження звуко- і відеозаписів.
16. Дайте кримінально-правову характеристику судових дебатів.
17. Охарактеризуйте останнє слово обвинуваченого.
18. Визначте питання, що вирішуються судом під час ухвалення вироку.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження стосовно Вовчука, якого обвинувачували у вбивстві, розбійному нападі та двох крадіжках. Обвинуваченого захищали три захисники: Петренко, Уваров та Спирідонов, з якими обвинувачений уклав відповідні угоди.

Через декілька днів судового розгляду Уваров захворів та не зміг далі брати участі в судовому розгляді. На черговому засіданні суду захисник Петренко звернувся до суду з клопотанням про ознайомлення його із матеріалами кримінального провадження та поновлення судового розгляду. Своє клопотання Петренко мотивував тим, що коли він укладав угоду з обвинуваченим Вовчуком, та взяв на себе обов'язки щодо захисту від обвинувачення його у вбивстві. Від обвинувачення в розбійному нападі обвинуваченого захищав адвокат Уваров. Зараз він (Петренко) уклав з обвинуваченим додаткову угоду про його захист і від обвинувачення в

розбійному нападі. Але при відкритті матеріалів стороною обвинувачення стороні захисту після закінчення досудового розслідування він не звертав уваги на матеріали щодо інших злочинів, крім вбивства. Крім того, під час судового розгляду в нього виникли питання до свідків, які давали показання про причетність Вовчука до розбійного нападу, однак цих запитань Петренко свідкам не ставив, тому що це не було предметом його захисту.

Яке рішення повинен ухвалити суд? Яка процедура судового розгляду?

2. Павленко обвинувачувався в тому, що він входив до складу злочинного угруповання та брав участь у вбивствах та розбійних нападах. Під час досудового розслідування було проведено низку негласних слідчих (розшукових) дій, якими було доведено, що Павленко брав активну участь у діяльності злочинного угруповання. У судовому засіданні під час дослідження протоколів негласних слідчих (розшукових) дій обвинувачений Павленко та його захисник заявили клопотання про виклик та допит осіб, які брали участь у проведенні цих негласних слідчих (розшукових) дій для перевірки законності їх провадження та оцінювання їх результатів. Прокурор заперечував проти цього і заявив, що можна ознайомитися з протоколами зазначених дій із видаленням відомостей, що не підлягають розголошенню в суді, але допит осіб, які брали участь у проведенні вищезазначених негласних слідчих (розшукових) дій є неможливим, оскільки вони є позаштатними співробітниками оперативних підрозділів.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

3. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження стосовно Немирі, обвинуваченого у вчиненні пограбування громадянина Пасько, який був потерпілим у цьому провадженні. У судовому засіданні потерпілий порушував порядок, голосно висловлював зауваження на дії суду, прокурора та сторони захисту. Коли головуючий зробив йому зауваження, Пасько демонстративно вийшов із зали суду, заявивши, що він не вірить в об'єктивність та справедливість

цього суду. Під час подальшого судового розгляду прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення стосовно Немирі. Після цього головуючий запропонував оголосити перерву для надання прокуророві часу для узгодження відмови з керівником прокуратури, але прокурор заявив, що ця позиція вже узгоджена. Тоді суд пішов до нарадчої кімнати для ухвалення рішення. Коли головуючий зайшов до нарадчої кімнати, але ще не встиг зачинити двері, до зали судового засідання увійшов потерпілий та звернувся до суду з проханням надати йому можливість підтримувати обвинувачення, від якого відмовився державний обвинувач.

Як у цій ситуації повинен діяти суд?

4. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо обвинувачення Марченка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, прокурор дійшов висновку про необхідність зміни кваліфікації дій обвинуваченого на ст. 115 КК України. У зв'язку з цим він з'явився на судове засідання з новим обвинувальним актом, у якому сформулював змінене обвинувачення та обґрунтував ухвалене рішення. Копії обвинувального акта він надав обвинуваченому та потерпілому. Після цього суд продовжив розгляд кримінального провадження й ухвалив вирок.

Оцініть дії та рішення прокурора. Оцініть дії суду. Який порядок зміни обвинувачення в судовому розгляді?

5. Під час судового розгляду головуючий з'ясував, що потерпілий Мащенко не з'явився на судове засідання без поважних причин.

Чи можливий у цьому разі судовий розгляд за відсутності потерпілого?

Чи може суд застосувати стягнення стосовно Мащенко?

6. Під час оголошення складу суду і роз'яснення прав відводу обвинувачений заявив відвід одному із суддів, мотивуючи це тим, що останній був очевидцем кримінального правопорушення. Прокурор заперечував, звертаючи увагу суду

на те, що, суддя не був допитаний як свідок, оскільки було допитано достатню кількість свідків.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Наявність яких обставин виключає участь судді в кримінальному провадженні?

7. Під час судового розгляду було встановлено, що вбивство було вчинено не з корисливих, а з хуліганських мотивів.

Якими повинні бути подальші дії суду у зв'язку зі встановленими обставинами?

8. До судді звернувся один з обвинувачених з клопотанням про відкладення судового розгляду на 10 днів у зв'язку з тим, що його захисник бере участь в іншому судовому засіданні.

Як вирішити заявлене клопотання?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Загальними засадами кримінального провадження, які застосовують під час судового розгляду, є:

- а) усність;
- б) гласність;
- в) безперервність;
- г) колегіальність.

2. Принцип усності судового розгляду передбачає:

- а) суд першої інстанції повинен особисто дослідити всі докази;
- б) суд повинен усно допитати всіх учасників процесу;
- в) суд повинен проводити судові засідання безперервно;
- г) кожне кримінальне провадження повинне бути розглянуте в одному й тому самому складі суддів.

3. Принцип незмінності складу суду судового розгляду передбачає:

- а) суд першої інстанції повинен особисто дослідити всі докази;
- б) суд повинен усно допитати всіх учасників процесу;
- в) суд повинен проводити судові засідання безперервно;
- г) кожне кримінальне провадження повинне бути розглянуте в одному й тому самому складі суддів.

4. За ухилення від з'явлення до суду до потерпілого може бути застосовано:

- а) затримання;
- б) арешт;
- в) примусовий привід;
- г) грошове стягнення.

5. У якій відповіді правильно зазначено етап судового розгляду:

- а) винесення вироку;
- б) судові дебати;
- в) обвинувальна промова;
- г) захисна промова?

6. Суд може ухвалити рішення про здійснення кримінального провадження в закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини лише у випадках:

- а) якщо обвинуваченим є неповнолітній;
- б) якщо потерпілим є неповнолітній;
- в) якщо обвинуваченим є душевно хворий;
- г) якщо потерпілим є душевно хворий.

7. У разі повторного порушення обвинуваченим порядку судового засідання він може бути видалений за ухвалою суду із зали засідання:

- а) на весь час судового розгляду;
- б) не може бути видалений;
- в) на момент оголошення судового рішення;
- г) до моменту сплати накладеного грошового стягнення.

8. Судове провадження може здійснюватися в режимі відеоконференції в разі:

- а) проведення допиту малолітнього свідка;
- б) хвороби захисника;
- в) відпустки судді;
- г) віддаленості суду.

9. Свідка захисту першим допитує:

- а) прокурор;
- б) захисник;
- в) обвинувачений;
- г) суд.

10. Властивості судового рішення:

- а) законність, справедливість, аргументованість;
- б) законність, умотивованість, справедливість;
- в) законність, виваженість, справедливість;
- г) законність, обґрунтованість, умотивованість.

Теми рефератів та доповідей:

1. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.
2. Технічна фіксація перебігу судового засідання.
3. Судові дебати: історія та сучасність.

Тема 16. Провадження з перегляду судових рішень

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Охарактеризуйте судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.
2. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень. Порядок і строки апеляційного оскарження.
3. Визначте вимоги до апеляційної скарги.
4. Дайте кримінально-правову характеристику повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги.
5. Судові рішення суду апеляційної інстанції.
6. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.
7. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги.
8. Визначте повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
9. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
10. Дайте кримінально-правову характеристику рішень суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції.
11. Підстави для перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
12. Визначте суб'єктів кримінального провадження, які мають право подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
13. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.
14. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
15. Охарактеризуйте судові рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Вироком місцевого суду Матвєєва було визнано винним у вбивстві через необережність (ч. 2 ст. 119 КК України). Засуджений вирок не оскаржував, однак його захисник, вважаючи, що в діях Матвєєва відсутній склад кримінального правопорушення, подав апеляційну скаргу безпосередньо до апеляційного суду. У ній він зазначив, що вирок суду першої інстанції є незаконним та необґрунтованим, і просив його скасувати та ухвалити виправдувальний вирок.

Матвєєв, побоюючись, що його дії суд другої інстанції може перекваліфікувати на умисне вбивство, надіслав до апеляційного суду заяву про те, що він відкликає апеляцію свого захисника. Незважаючи на це, Матвєєв одержав повідомлення, в якому зазначалася дата апеляційного розгляду.

Під час апеляційного розгляду суддя-доповідач повідомив Матвєєва, що згідно зі ст. 403 КПК України відмовитися від апеляції може лише та особа, яка подала апеляційну скаргу. Захисник не відмовився від своєї апеляції, заявивши, що його обов'язок як адвоката полягає в цій ситуації в тому, щоб невинний був виправданий. Тоді Матвєєв заявив, що він відмовляється від захисника і розриває договір із ним.

Назвіть осіб, які мають право подати апеляцію. Які вимоги закону до змісту апеляції та наслідки їх недодержання? Який порядок апеляційного оскарження? Як повинен діяти суд у наведеній ситуації?

2. До суду надійшов обвинувальний акт щодо Луньова та Задорожного, яким на досудовому розслідуванні було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України. Саме за такою кваліфікацією дій обвинувачених підтримував державне обвинувачення прокурор у процесі всього судового розгляду.

У судовому розгляді сторона захисту не оспорювала обставини, встановлені на досудовому розслідуванні, і не заперечувала проти визнання недоцільним дослідження доказів щодо них. Суд при ухваленні вироку дійшов висновку,

що дії обвинувачених кваліфіковані неправильно і визнав Луньова та Задорожнього винними у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 186 КК України.

Прокурор подав апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції і просив суд скасувати вирок на підставі неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність і ухвалити новий вирок, яким Луньов та Задорожній були б визнані винними у вчиненні саме розбою.

Апеляційний суд погодився з позицією прокурора та скасував вирок, обґрунтувавши однак це необхідністю дослідження обставин, які не досліджувалися в суді першої інстанції, і призначив новий розгляд у суді першої інстанції.

Чи правильне рішення апеляційного суду? Назвіть підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції та його особливості. Розкрийте зміст такої засади апеляційного провадження як недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого.

3. Вироком Ковпаківського районного суду м. Суми Черкасова було засуджено за вбивство з необережності. У вирокі суду було зазначено, що спричиняючи удар в обличчя, Черкасов не міг передбачити падіння постраждалого Макарова, який перечипився через камінь, ударився головою об бордюр і через черепно-мозкову травму помер.

Апеляційний суд Сумської області вирок суду першої інстанції за скаргою прокурора скасував і постановив новий вирок, яким засудив Черкасова за умисне вбивство. У новому вирокі апеляційний суд зазначив, що Черкасов, спричиняючи удар в обличчя Макарову, мав на меті поцілити йому в життєво важливе місце – примикання лобових пазух та очниць, що йому й вдалося. Неминучими наслідками таких дій стало завдання постраждалому травми, яка була несумісна із життям. Стосовно обставин завдання травми Макарову від удару головою об бордюр апеляційний суд у новому вирокі нічого не зазначив. Черкасов на вирок апеляційного суду звернувся з касаційною скаргою до Касаційного кримінального суду Верховного суду. Проте суд касаційної інстанції своєю

ухвалою відмовив у задоволенні касаційної скарги Черкасова. У своєму рішенні касаційний суд зазначив, що апеляційний суд повно, всебічно та неупереджено дослідив усі обставини кримінального провадження та докази на їх підтвердження. Посилання Черкасова в касаційній скарзі на обставину, що Макаров помер від удару головою об бордюр, наслідком цього стала черепно-мозкова травма, несумісна із життям, касаційний суд до уваги не взяв, оскільки таку обставину суд апеляційної інстанції своїм вироком не встановив. Згідно з ч. 1 ст. 433 КПК України суд касаційної інстанції не має права досліджувати докази, встановлювати та визнавати доведеними обставини, що не були встановлені в оскарженому судовому рішенні.

Надайте правову оцінку дії і рішення суду касаційної інстанції.

4. Євсєєв засуджений місцевим судом за ч. 2 ст. 186 КК України до п'яти років позбавлення волі. Цим самим вироком частково був задоволений цивільний позов потерпілої.

В апеляційному порядку вирок не переглядали.

Засуджений подав касаційну скаргу на вирок, в якій просив замінити йому позбавлення волі на звільнення від відбування покарання з випробуванням, а прокурор подав касаційну скаргу, в якій зазначив, що суд першої інстанції помилково задовольнив цивільний позов частково. Суд касаційної інстанції, розглянувши кримінальне провадження за касаційними скаргами засудженого та прокурора, дійшов висновку, що скарга прокурора є обґрунтованою та підлягає задоволенню. У той самий час суд касаційної інстанції визнав, що призначене Євсєєву покарання є надто м'яким та не відповідає ступеню тяжкості злочину та особі засудженого.

З урахуванням зазначених обставин касаційний суд скасував вирок і повернув справу на новий судовий розгляд.

Оцініть рішення суду касаційної інстанції.

5. У 2016 році Іващенко був засуджений за вбивство Павленка за ч. 1 ст.115 КК України (вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині) до 12 років

позбавлення волі. Свою вину у вчиненні злочину Іващенко не визнав. У 2021 році до прокуратури звернувся Ващенко, який визнав себе винуватим у вчиненні вбивства Павленка. Проведеним досудовим розслідуванням було доведено, що вбивство вчинив Ващенко. Прокурор склав обвинувальний акт і направив його до суду першої інстанції. Копію обвинувального акта прокурор направив адміністрації місця відбуття покарання Іващенко з вимогою звільнити останнього від незаконного відбування покарання.

Чи були одержані вимоги кримінального процесуального закону у цій ситуації?

Яким повинен бути порядок дій учасників у цій ситуації?

Які підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Перед судом апеляційної інстанції під час перегляду ним кримінальної справи в порядку апеляційного провадження стоїть завдання:

- а) не допустити притягнення до кримінальної відповідальності невинної особи;
- б) сприяти однаковому розумінню та застосуванню законів судами першої інстанції;
- в) реалізація права учасника кримінального провадження на захист;
- г) додержання засади безперервності проведення судового розгляду.

2. Суддя-доповідач постановляє ухвалу про відкриття апеляційного провадження:

- а) на наступну добу після усунення недоліків апеляційної скарги;
- б) впродовж 7 діб після усунення недоліків апеляційної скарги;

- в) впродовж 3 діб після усунення недоліків апеляційної скарги;
- г) впродовж 5 діб після усунення недоліків апеляційної скарги.

3. Наслідками подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді є:

- а) подання апеляційної скарги суду зупиняє їх виконання, але не зупиняє набрання ними законної сили;
- б) подання апеляційної скарги зупиняє набрання ними законної сили та їх виконання, крім випадків, установлених КПК України;
- в) подання апеляційної скарги зупиняє набрання ними законної сили, але не зупиняє їх виконання;
- г) подання апеляційної скарги зупиняє набрання ними законної сили та їх виконання.

4. Упродовж строку апеляційного оскарження матеріали кримінального провадження можуть бути витребувані із суду першої інстанції:

- а) прокурором;
- б) судом апеляційної інстанції;
- в) не можуть бути витребувані;
- г) Верховним Судом у випадках, передбачених КПК України.

5. На вирок або ухвалу про застосування чи незастосування примусових заходів виховного або медичного характеру апеляційна скарга може бути подана впродовж:

- а) 30 діб;
- б) 7 діб;
- в) 25 діб;
- г) 5 діб.

6. На ухвали суду, крім ухвал про застосування чи незастосування примусових заходів виховного або медичного характеру, апеляційна скарга може бути подана впродовж:

- а) 7 діб;
- б) 5 діб;
- в) 25 діб;
- г) 30 діб.

7. Касаційну скаргу на ухвали слідчого судді подають до суду касаційної інстанції терміном:

- а) до 7 діб;
- б) не підлягає оскарженню в касаційній інстанції;
- в) до 15 діб;
- г) до 5 діб.

8. Строк усунення недоліків касаційної скарги:

- а) до 7 діб;
- б) до 15 діб;
- в) до 5 діб;
- г) до 10 діб.

9. Заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами подають до суду:

- а) тієї інстанції, яка першою допустила помилку внаслідок незнання про існування цієї обставини;
- б) до суду апеляційної інстанції;
- в) до суду першої інстанції;
- г) КПК встановлено особливий порядок подання цих заяв.

10. Заяву про перегляд судового рішення за виключними обставинами в разі вчинення суддею злочину, внаслідок якого ухвалено незаконне або необґрунтоване рішення, подають:

- а) до апеляційного суду;
- б) до суду тієї інстанції, суддею якого він був;
- в) до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку внаслідок незнання про існування таких обставин;
- г) до суду першої інстанції.

Теми рефератів та доповідей:

1. Поняття, суть і значення стадії апеляційного провадження.

2. Поняття, суть і значення стадії касаційного провадження.

3. Особливості розгляду касаційних скарг на судові рішення, які набрали законної сили.

4. Порядок перегляду судових рішень справи за нововиявленими або виключними обставинами.

Тема 17. Виконання судових рішень

Відпрацюйте теоретичні питання:

- 1. У чому полягає обов'язковість рішень суду?
- 2. Зазначте порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
- 3. Назвіть органи і служби, які виконують вирок та забезпечують виконання кримінальних покарань.
- 4. Що таке відстрочка виконання вироку?
- 5. Які питання вирішуються судом під час виконання вироків?
- 6. Який процесуальний порядок розгляду та вирішення питань, що виникають під час виконання вироку?
- 7. Зазначте підстави для звільнення від відбування кримінального покарання.
- 8. У чому суть умовно-дострокового звільнення від покарання і заміни невідбутої частини покарання більш м'яким?

9. Який процесуальний порядок застосування до засуджених примусового лікування та його припинення?

10. Визначте умови утримання осіб, засуджених до позбавлення волі.

11. Який процесуальний порядок розгляду судом клопотання про зняття судимості?

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Кузьменко був засуджений до чотирьох років позбавлення волі. Обчислення строку відбування покарання почалося 15 серпня 2020 р.

Назвіть дату звільнення від відбування покарання.

2. Ващенко був засуджений до восьми років позбавлення волі за вчинення тяжкого злочину. Після проголошення вироку Ващенко подав клопотання до суду про відстрочку виконання вироку на 1 рік у зв'язку з тяжкою хворобою нирок та надав медичну довідку, що підтверджує тяжкість хвороби. Суд розглянув клопотання Ващенко та відмовив йому у задоволенні.

Надайте правову оцінку рішення суду.

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. *Вирок рішення суду першої інстанції набирає законної сили:*

- а) негайно;
- б) після закінчення строку подання апеляційної скарги, встановленого Кримінальним процесуальним кодексом України, якщо таку скаргу не було подано;
- в) з моменту його проголошення;
- г) впродовж трьох днів з моменту його ухвалення.

2. *Судові рішення суду апеляційної інстанції набирають законної сили:*

- а) з моменту їх отримання;
- б) впродовж десяти днів із моменту їх прийняття;

- в) впродовж десяти днів із моменту їх проголошення;
- г) з моменту їх проголошення.

3. У кримінальному провадженні судове рішення суду касаційної інстанції набуває законної сили:

- а) з моменту його проголошення;
- б) впродовж 7 днів з моменту його проголошення;
- в) впродовж 14 днів з моменту його проголошення;
- г) впродовж місяця з моменту його проголошення.

4. Судове рішення, що набрало законної сили, якщо інше не передбачено Кримінальним процесуальним кодексом України, звертається до виконання не пізніше ніж:

- а) через три дні із дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції;
- б) через п'ять днів із дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції;
- в) через десять днів із дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції;
- г) через п'ятнадцять днів із дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції.

5. Клопотання про звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, подають до:

- а) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого проживає засуджений;
- б) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого засуджений відбуває покарання;
- в) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого виконується вирок;
- г) суду, який ухвалив вирок.

6. *Клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку, розглядається:*

- а) слідчий суддя;
- б) суддя одноосібно;
- в) суд колегіально;
- г) прокурор.

7. *Клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку, розглядають упродовж:*

- а) десяти днів із дня його надходження до суду;
- б) п'ятнадцяти днів із дня його надходження до суду;
- в) дванадцяти днів із дня його надходження до суду;
- г) чотирнадцяти днів із дня його надходження до суду.

8. *У разі набрання законної сили ухвалою суду про відмову в задоволенні клопотання щодо зняття судимості розгляд повторного клопотання з цього самого питання може мати місце не раніше ніж:*

- а) через один місяць із дня винесення ухвали суду про відмову;
- б) через три місяці із дня винесення ухвали суду про відмову;
- в) через шість місяців із дня винесення ухвали суду про відмову;
- г) через 1 рік з дня винесення ухвали суду про відмову.

9. Клопотання про застосування покарання за наявності кількох вироків подають до:

- а) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого проживає засуджений;
- б) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого виконується вирок;
- в) суду, який ухвалив вирок;
- г) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого засуджений відбуває покарання.

10. Клопотання щодо сумнівів та суперечностей, що виникають під час виконання вироку, подають до:

- а) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого проживає засуджений;
- б) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого виконується вирок;
- в) суду, який ухвалив вирок;
- г) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого засуджений відбуває покарання.

Теми рефератів та доповідей:

1. Нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах.

2. Процесуальний порядок застосування умовно-дострокового звільнення від покарання й заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

Тема 18. Особливі порядки кримінального провадження

Відпрацюйте теоретичні питання:

- 1. Визначте поняття кримінально-процесуальної форми.
- 2. Процесуальна характеристика кримінального провадження на підставі угод.

3. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

4. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.

5. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження щодо неповнолітніх.

6. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

7. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження, ої містить державну таємницю.

8. Дайте кримінально-правову характеристику кримінального провадження на території дипломатичних представництв консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розміщеного в Україні.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Громадянинові Колосову було повідомлено про підозру у вчиненні крадіжки з квартири Нагаєва. Під час досудового розслідування Колосов виявив бажання відшкодувати шкоду Нагаєву та укласти з останнім угоду про примирення, про що повідомив слідчому під час допиту. Однак слідчий про бажання Колосова укласти угоду Нагаєву не повідомив та зазначив, що Нагаєв такого клопотання не заявляв.

Під час судового розгляду суд з'ясував, що Колосов і Нагаєв не проти укласти угоду про примирення, з приводу цього прокурор висловив негативну думку. З'ясувавши думки вищезгаданих осіб, суд ухвалив обвинувальний вирок у загальному порядку.

Оцініть дії слідчого. Які особи можуть брати участь в укладенні угоди про примирення та який порядок її укладення на досудовому та судовому провадженні? Як повинен вчинити суд?

2. Ковальову було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України (санкція статті передбачає покарання у вигляді позбавлення волі строком від двох до трьох років). Під час досудового розслідування прокурор із підозрюваним Ковальовим уклали угоду про визнання винуватості і зазначили в ній узгоджене покарання строком на 3 роки позбавлення волі. Водночас Ковальов раніше не судимий, у вчиненні злочину щиро розкався, за місцем навчання характеризується позитивно. Обвинувальний акт із підписаною сторонами угодою прокурор направив до суду в порядку ст. 474 КПК України.

З'ясовуючи обставини, передбачені ч. 4 ст. 474 КПК України, суддя під час підготовчого судового засідання дійшов висновку, що ця угода не відповідає вимогам КПК України та інших законів у частині узгодженого покарання.

Яке рішення повинен ухвалити суддя та з яких підстав?

3. Богомолів звернувся до слідчого судді із заявою про завдання йому тілесних ушкоджень. Під час реєстрації заяви у ЄРДР була внесена попередня кваліфікація, як тілесні ушкодження середньої тяжкості за обтяжуючих обставин (ч. 2 ст. 122 КК України). Після закінчення досудового розслідування в судовому засіданні захисник Богомоліва ініціював укладення угоди між потерпілим і обвинуваченим, та від імені підзахисного, за його відсутності у зв'язку з хворобою, уклав угоду про примирення. На судове засідання під час підготовчого провадження з'явився Богомолів та заявив, що тілесних ушкоджень йому завдав рідний брат, тому він відмовляється від обвинувачення і просить закрити кримінальне провадження.

Дайте оцінку дій учасників кримінального провадження. Розкрийте загальні умови кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

4. Прокурор уніс відомості до ЄРДР за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 ст. 365 КК України щодо громадянина Сахарова. Проведення досудового розслідування було доручено слідчому органу Національної поліції. Після одержання достатніх доказів для підозри

Сахарова у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 365 КК України, слідчий склав повідомлення про підозру, але вручити його в день складення відповідно до ст. 278 КПК України він не зміг, оскільки Сахаров перебував за межами України. Щодо Сахарова, було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

За результатами виборів народних депутатів України Сахарова було обрано народним депутатом України.

Проаналізуйте процесуальний порядок кримінального провадження щодо народного депутата України. З якого часу на особу поширюється депутатська недоторканність? Як повинен діяти слідчий у цій ситуації?

5. Ситник вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 121 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження) стосовно Ткаленка. Захисник обвинуваченого подав до суду подання про укладення угоди про примирення між обвинуваченим та потерпілим. Обвинувачений зобов'язався відшкодувати моральну шкоду та оплатити лікування потерпілого.

Яке рішення повинен ухвалити суд? Який процесуальний порядок укладення угоди про примирення?

6. За згодою Генерального прокурора України затримано професійного суддю за вчинення тяжкого злочину та обрано до нього запобіжний захід – тримання під вартою.

Чи допущені порушення закону в цій ситуації? Якщо так, то які саме? Які особливості затримання та обрання запобіжного заходу стосовно судді?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Яка з видів угод прямо передбачена в Кримінальному процесуальному кодексі:

- а) угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим;
- б) угода між свідком та підозрюваним чи обвинуваченим;

- в) угода між прокурором та суддею про визнання невинуватості;
- г) угода між потерпілим та суддею?

2. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення може бути розпочате на підставі заяви потерпілого щодо одного з таких правопорушень:

- а) грабіж, учинений організованою групою осіб;
- б) вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи;
- в) примушування до вступу в статевий зв'язок;
- г) погроза вбивством, учинена з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості.

3. Яка з обставин не підлягає встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх:

- а) обставини, що негативно впливали на виховання неповнолітнього;
- б) ставлення неповнолітнього до вчиненого діяння;
- в) умови життя та виховання неповнолітнього;
- г) наявність дорослих підбурювачів та інших співучасників кримінального правопорушення?

4. Яка з обставин не встановлюється під час з'ясування умов життя та виховання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого:

- а) склад сім'ї, обстановка в ній, взаємини між дорослими членами сім'ї та дорослими і дітьми;
- б) обстановка в школі чи іншому навчальному закладі або на виробництві, де навчається або працює неповнолітній;
- в) стан здоров'я та рівень розвитку неповнолітнього;
- г) зв'язки і поведінка неповнолітнього поза домом, навчальним закладом та роботою?

5. Яку з обставин під час досудового розслідування в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру не встановлюють:

- а) поведінку особи до вчинення суспільно небезпечного діяння або кримінального правопорушення або після нього;
- б) наявність співучасників, їх поведінка в момент спільного вчинення кримінальних правопорушень;
- в) небезпечність особи внаслідок її психічного стану для самої себе та інших осіб, а також можливість спричинення іншої істотної шкоди такою особою;
- г) характер і розмір шкоди, завданої суспільно небезпечним діянням або кримінальним правопорушенням?

6. Кому з нижчеперелічених осіб забороняється робити виписки та копії з матеріалів, що містять державну таємницю:

- а) потерпілому та його представникам;
- б) перекладачеві, експертові, спеціалістові;
- в) секретареві судового засідання, судовому розпорядникові;
- г) правильними є всі вищезазначені відповіді?

7. Хто з нижчезазначеного переліку відповідно до Кримінального процесуального кодексу **НЕ** входить до кола осіб, щодо яких здійснюється особливий порядок провадження?

- а) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- б) голова Рахункової палати, його перший заступник, заступник головного контролера та секретаря Рахункової палати;

- в) Генеральний прокурор України та його перший заступник;
- г) міністр внутрішніх справ?

8. *За чиєї ініціативи може бути укладена угода про визнання винуватості:*

- а) за ініціативою потерпілого;
- б) за ініціативою судді;
- в) за ініціативою підозрюваного чи обвинуваченого;
- г) за ініціативою прокурора або підозрюваного, обвинуваченого?

9. *Хто письмово повинен повідомити народному депутату України про підозру у вчиненні ним злочину:*

- а) Голова Верховної Ради України;
- б) прокурор Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя;
- в) заступник Генерального прокурора України;
- г) Генеральний прокурор України?

10. *Хто обов'язково повинен бути присутнім під час допиту неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого:*

- а) захисник;
- б) захисник, педагог;
- в) батьки, законний представник;
- г) психолог?

Теми рефератів та доповідей:

1. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

2. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за

межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Тема 19. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

Відпрацюйте теоретичні питання:

1. Визначте поняття, завдання та правову основу міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.

2. Охарактеризуйте процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.

3. Охарактеризуйте законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

4. Дайте кримінально-правову характеристику виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами або консульськими установами.

5. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

6. Визначте сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.

7. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

8. Права особи, видача якої запитується.

9. Охарактеризуйте кримінальне провадження у порядку перейняття.

Розв'яжіть практичні задачі:

1. Шостого травня 2021 року Шевченківський районний суд м. Києва постановив обвинувальний вирок щодо громадян Данії Йонсона та Ізельсона за вчинення ними діяння, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство, вчинене групою осіб), а 11 травня 2021 року від уповноваженого органу

Данії надійшов запит до Генеральної прокуратури України про передавання засуджених для відбування покарання на батьківщині.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Які підстави та умови передавання засуджених для відбування покарання до іноземної держави?

2. Дев'ятого вересня 2020 року уповноваженим (центральним) органом України було ухвалене рішення про направлення запиту про проведення обшуку, а 22 вересня 2020 року надіслано запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом. Запит про міжнародну правову допомогу було погоджено в письмовій формі міським прокурором.

Чи була в цьому разі додержана процедура направлення запиту про міжнародну правову допомогу? Якщо ні, то які порушення були допущені? Які вимоги ставлять до змісту та форми запиту про міжнародну правову допомогу?

3. У порядку надання міжнародної правової допомоги уповноваженим органом України до Казахстану було направлено запит про проведення допиту, а також обшуку в помешканні громадянина Казахстану Морієва, який підозрювався у вчиненні кримінального правопорушення на території України. Запит було задоволено, слідчі (розшукові) дії були проведені.

Проаналізуйте ситуацію. Чи були допущені порушення під час надання міжнародної правової допомоги? Які процесуальні дії потребують спеціального дозволу?

4. У кримінальному провадженні щодо обвинувачення громадянина Німеччини Ганса в завданні легких тілесних ушкоджень громадянці Мінченко, уповноважений орган Німеччини направив запит про видачу особи Ганса.

Яку відповідь повинен надати центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції)? За яких умов направляється запит про видачу особи?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Упродовж якого терміну уповноважений (централізований) орган надсилає запит запитуваної сторони:

- а) 10 днів;*
- б) 7 днів;*
- в) 14 днів;*
- г) 1 місяця?*

2. До процедури екстрадиції НЕ входить:

- а) тимчасовий арешт;*
- б) екстрадиційний огляд;*
- в) затримання особи;*
- г) екстрадиційний арешт.*

3. Який документ складає орган, що здійснює кримінальне провадження, або уповноважений ним орган, про міжнародне співробітництво відповідно до Кримінального процесуального кодексу України:

- а) запит;*
- б) постанову;*
- в) звернення;*
- г) розпорядження?*

4. Який із наведених органів є уповноваженим (центральним) щодо здійснення міжнародної правової допомоги в кримінальному провадженні під час досудового розслідування:

- а) Генеральна прокуратура України;*
- б) Міністерство юстиції України;*

- в) Міністерство закордонних справ України;
- г) Спеціалізована антикорупційна прокуратура України?

5. Упродовж якого терміну уповноважений (централізований) орган надсилає запит запитуваної сторони:

- а) 10 днів;
- б) 7 днів;
- в) 14 днів;
- г) 1 місяця?

6. До принципів екстрадиції не входить:

- а) принцип подвійної підсудності;
- б) принцип спеціалізації;
- в) принцип гласності;
- г) принцип універсального переслідування.

7. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України метою тимчасової видачі є:

- а) подальша екстрадиція особи;
- б) запобігання закінченню строків давності або втраті доказів у кримінальній справі;
- в) відбування покарання на території України;
- г) відбування покарання на території іноземної держави.

8. Який із наведених органів є уповноваженим (центральним) щодо здійснення міжнародної правової допомоги в кримінальному провадженні під час судового розгляду:

- а) Генеральна прокуратура України;
- б) Міністерство юстиції України;
- в) Міністерство закордонних справ України;
- г) Спеціалізована антикорупційна прокуратура України?

9. Тимчасовий арешт застосовують на:

- а) 72 години;
- б) 14 діб;
- в) 40 діб;
- г) 60 діб.

10. Упродовж якого періоду часу з дати надходження запиту компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу в кримінальному провадженні до безпосереднього виконавця він повинен бути виконаний відповідно до Кримінального процесуального кодексу України?

- а) шістдесяті днів;
- б) сорока п'яти днів;
- в) одного місяця;
- г) двох місяців?

Теми рефератів та доповідей:

1. Екстрадиційний арешт та його сутність у кримінальному провадженні.

2. Процесуальний порядок визнання та виконання вироків міжнародних судових установ.

3. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

Словник основних термінів і понять

Близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, в тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Головуючий – професійний суддя, який головує при колегіальному судовому розгляді або здійснює його одноособово.

Державне обвинувачення – процесуальна діяльність прокурора або іншої уповноваженої цим Кодексом особи, що полягає у доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

Закон України про кримінальну відповідальність – законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (Кримінальний кодекс України та законодавчий акт, що передбачає кримінальні проступки).

Керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, та його заступники, які діють у межах своєї компетенції.

Керівник органу прокуратури – Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, міжрайонний прокурор, прокурор міста, району, прирівняні до них прокурори, та їх заступники, які діють у межах своєї компетенції;

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років.

Неповнолітня особа – дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Обвинувачення – твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом.

Прокурор – Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, міжрайонні прокурори, прокурори міст і районів та прирівняні до них, заступники, помічники прокурора, начальники підрозділів органів прокуратури, їх заступники, прокурори підрозділів органів прокуратури, прокурори-криміналісти, які діють у межах своїх повноважень.

Розмір мінімальної заробітної плати – грошова сума, що дорівнює місячному розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому приймається процесуальне рішення або здійснюється процесуальна дія.

Слідчий – службова особа органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, провадити досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247 цього Кодексу, – голова чи, за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного

суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції визначається зборами суддів із складу суддів цього суду.

Сторони кримінального провадження – з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їх захисники та законні представники.

Суд апеляційної інстанції – Апеляційний суд Автономної Республіки Крим, апеляційний суд області, міста Києва чи Севастополя, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться суд першої інстанції, що ухвалив оскаржуване судове рішення.

Суд касаційної інстанції – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Суд першої інстанції – районний, районний у місті, міський та міськрайонний суд, який має право ухвалити вирок або прийняти ухвалу про закриття кримінального провадження.

Суддя – голова, заступник голови, суддя Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційних судів областей, міст Києва і Севастополя, районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів, які відповідно до Конституції України на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя; присяжний.

Судове провадження – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає попереднє судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, Верховним Судом України, за нововиявленими обставинами.

Учасники кримінального провадження – сторони, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, заявник, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, секретар судового засідання, судовий розпорядник.

Учасники судового провадження – сторони, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених цим Кодексом, здійснюється судове провадження. 1) близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, в тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі;

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України : прийнята на П'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. – 2012. – 19 травня (№ 90–91).
3. Благута Р. І., Гуцуляк Ю. В. Кримінальний процес: підручник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с. https://law.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/03/kryminalnyu-protses_LDUVS.pdf
4. Благута Р. І., Гуцуляк Ю. В. Кримінальний процес: підручник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 2. 616 с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2820>
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.
6. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
7. Про адвокатуру : Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
8. Про службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 282.
9. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40 - 41. – Ст. 379.
10. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://uazakon.ru/zakon/zakon-o-bezopasnosti-lits-v-ugolovnom-sudoproizvodstve.html>.

11. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 року № 160/98-ВР.
12. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.
13. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-ХІІ.
14. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : затверджене Наказом Генерального прокурора від 17 серпня 2012 року № 69.
15. Про порядок застосування окремих положень міжнародних договорів України з питань правової допомоги у кримінальних справах у відносинах із державами-учасницями Конвенцій Ради Європи в галузі кримінального права : вказівка Генеральної прокуратури України від 10 серп. 2000 р. за № 14-3-98-00. – Київ, 2000.
16. Європейська конвенція про видачу правопорушників : Париж, 13 груд. 1957 року // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 324.
17. Європейська конвенція про видачу правопорушників // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 1734.
18. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин [Електронний ресурс] (дата підписання Україною 16 берез. 1989 р.) : набуття чинності 27 лист. 1991 р. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_096.
19. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 лист. 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.
20. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах : підписана

- 22 січ. 1993 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 44. – Ст. 2824. – С. 328.
21. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 220 від 25 берез. 1993 р.//Юридичний вісник України. – 1999. – 14–20 жовтня. № 41.
  22. Кримінальний процес : підручник / за ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – Київ : ЦУЛ, 2013. – 544 с.
  23. Удалова Л. Кримінальний процесуальний кодекс України – новий етап у розвитку теорії та практики здійснення кримінального провадження / Л. Удалова, В. Рожнова // Право України. – 2013. – № 11. – С. 80 - 87.
  24. Кримінальний процесуальний кодекс України : нормативні документи з урахуванням останніх змін в редакції станом на 5 березня 2013 р. – Суми : ТОВ «ВВП «Нотіс», 2013. – 292 с.
  25. Молдаван А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посіб. / А. В. Молдован. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 352 с.
  26. Яновська О. Г. Кримінальне провадження. Процесуальні документи захисту : навч. посіб. / О. Г. Яновська, Л. Л. Лазебний. – Київ : Прецедент, 2013. – 160 с.
  27. Шумило М. Є. Охорона прав і законних інтересів особи, щодо якої здійснюється провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, на стадії досудового розслідування : монографія / Донецьк : ДЮІ МВС, 2012. – 214 с.
  28. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія / О. Ю. Татаров. – Донецьк : ТОВ «ВТП «Промінь», 2012. – 640 с.
  29. Тищенко О. І. Застосування та оскарження запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в досудовому

- провадженні у кримінальних справах : навч.-практ. посіб. / О. І. Тищенко. – Харків : Фінн, 2011. – 132 с.
30. Макаров М. А Сроки обжалования и рассмотрения следственным судьей жалоб на решения, действия или бездействия следователя и прокурора / М. А. Макаров . – // LEGEA SI VIATA. – 2015. – № 5. – С. 29–30.
31. Макаров М. А. Оскарження слідчому судді рішення про затримання особи за підозрою у вчиненні злочину / М.А. Макаров // Юридична наука. – 2015 – № 5. – С. 142-147.
32. Макаров М. А Щодо оскарження слідчому судді рішення слідчого та прокурора про початок досудового розслідування / М. А. Макаров // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2015. № 4 (14). – С. 129-131.

Навчальне видання

5133 ПРАКТИКУМ
із курсу «Кримінально-процесуальне право»
для студентів спеціальності *081 «Право»*
всіх форм навчання

Відповідальний за випуск **В. В. Пахомов**

Редактор **Н. З. Клочко**

Комп'ютерне верстання **О. В. Ільченка**

Підписано до друку **30.06.2021**, поз.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 7,44. Обл.-вид. арк. 7,22. Тираж 5 пр. Зам. №
Собівартість видання   грн   к.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.

